

Sammanfattning

I detta betänkande tar utskottet till förnyad behandling upp förslaget i regeringens proposition 1997/98:184 om att i radio- och TV-lagen (1996:844) införa en möjlighet att upprätta en svensk TV-lista och därtill hörande motion 1998/99:Kr519 yrkande 11 samt motionerna 1998/99:K1 och 1998/99:K252 angående frågan om en svensk lista skall upprättas.

Därutöver behandlar utskottet motioner från allmänna motionstiden 1998 som rör mediefrågor rörande bl.a. grundläggande principer för fria medier, medieägendet, digital TV och radio, förbud mot viss avkodningsutrustning och utredning om brett mediestöd.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att det bör införas en möjlighet i radio- och TV-lagen att upprätta en svensk TV-lista. Med hänsyn till svensk idrotts ekonomi och konkurrenskraft anser utskottet dock att idrottsevenemang där rättigheter upplåts av inhemska arrangörer skall lämnas utanför en eventuell lista. Utskottet förutsätter att regeringen inhämtar riksdagens godkännande om någon annan bedömning aktualiseras. Detta bör enligt utskottet ges regeringen till känna.

Utskottet avstyrker samtliga motioner.

Till betänkandet har fogats tio reservationer och två särskilda yttranden.

Propositionen

1997/98:184 vari yrkas

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) såvitt nu är i fråga.

Lagförslaget framgår av *bilaga 1*.

Motioner med anledning av propositionen

1998/99:K1 av Birgitta Sellén och Sofia Jonsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arrangemang på en svensk lista.

1998/99:K231 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om politikernas styrning av utvecklingen av digital-TV.

1998/99:K243 av Erik Arthur Egervärn (c) vari yrkas att riksdagen begär förslag till ändring av 2 kap. 2 § radio- och TV-lagen i enlighet med vad i motionen anförts.

1998/99:K252 av Elizabeth Nyström och Lars Björkman (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att upprätta en svensk lista över idrottsevenemang som skall reserveras för sändning i rikstäckande TV-kanaler.

1998/99:K254 av Jan Backman (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av lagstiftning mot användningen av piratavkodningsutrustning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrad straffsats för grovt brott mot lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det i lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning införs regler för beräkning av skadestånd.

1998/99:K255 av Ewa Larsson (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning att det medför ett förbud mot innehav av utrustning,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning att en straffsats för grovt brott mot lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning införs med maximalt två års fängelse vid yrkesmässig hantering i stor omfattning eller där stor skada förorsakats de kodande företagen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om att avskaffa den s.k. allmänna åtalsregel som innebär att åtal väcks endast om det föreligger särskilda skäl och att det kan motiveras från allmän synpunkt,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning utökas med regler för beräkning av skadestånd.

1998/99:K282 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om marknätet för digital TV.

1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etableringsfrihetens betydelse för tryck- och yttrandefriheten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för statens agerande rörande medier i ett öppet samhälle,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att staten ej skall reglera formerna för olika programföretags verksamhet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ägarbegränsningar,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om markbundna digitala TV-sändningar,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att koncessioner för nya sändningsrättigheter för TV-kanaler skall säljas genom ett auktionsförfarande,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regelverk för digital radio.

1998/99:K328 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (fp) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att staten skall utforma nya principer för fördelningen av sändningstillstånd för digitala markbundna TV-sändningar,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att undantag för sändningar av särskilt lokalt eller regionalt intresse skall kunna medges från det s.k. riksförbudet.

1998/99:K331 av Rune Berglund och Berit Andnor (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgång till lokala TV 4-sändningar för större delen av hushållen i de glest befolkade delarna av landet.

1998/99:K333 av Matz Hammarström och Per Lager (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning av distributionskanalerna för tidningar och tidskrifter i ett tryckfrihets- och konkurrensperspektiv.

1998/99:Kr274 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

54. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om V-chip.

1998/99:Kr276 av Charlotta L Bjälkebring m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av hur den nuvarande lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning kan ändras för att uppnå en effektiv skärpning mot dem som yrkesmässigt tillverkar och säljer piratutrustning,

2. att riksdagen hos regeringen begär att den beslutade medieutredningen ges tilläggsdirektiv att utreda hur de många olika organ som i dag existerar på området kan föras samman till en gemensam mediemyndighet,

3. att riksdagen hos regeringen begär att den tillsätter en parlamentarisk utredning med uppgift att återkomma med förslag om hur ett brett mediestöd skall utformas,

4. att riksdagen vid bifall till yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den parlamentariska utredning med uppgift att föreslå ett brett mediestöd även bör få i uppdrag att se över funktionshinder tillgång till olika medier,

5. att riksdagen vid bifall till yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den parlamentariska utredning med uppgift att föreslå ett brett mediestöd, också ser på möjligheten att fördela detta kulturstöd till lokala radio- och TV-sändningar.

1998/99:Kr519 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om TV-direktivet.

1998/99:T220 av Per-Richard Molén m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en enhetlig lagstiftning på IT-området,

9. att riksdagen beslutar avbryta utbyggnaden av det digitala marknätet i enlighet med vad som anförts i motionen.

Yttrande från kulturutskottet

På konstitutionsutskottets begäran har kulturutskottet yttrat sig i ärendet vad avser den svenska TV-listan. Yttrandet har fogats till betänkandet i *bilaga 2*.

Utskottet

En svensk TV-lista

Ärendet

I betänkande 1998/99:KU6 behandlade utskottet proposition 1997/98:184 *Ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844)*, m.m. jämte följdmotioner och motioner från allmänna motionstiden 1998.

Under kammarbehandlingen den 3 december 1998 yrkades att ärendet skulle återförvisas till konstitutionsutskottet för ytterligare beredning. Riksdagen beslutade samma dag att ärendet skulle återförvisas. Det återförvisade ärendet omfattade samtliga de frågor som behandlades i betänkande 1998/99:KU6.

I betänkande 1998/99:KU13 tog utskottet till förnyad behandling upp samtliga de frågor som behandlades i betänkande 1998/99:KU6 med följande undantag. Regeringens förslag till lagtext vad avser möjligheterna att upprätta en svensk TV-lista och därtill hörande motion 1998/99:Kr519 yrkande 11 samt motionerna 1998/99:K1 och 1998/99:K252 angående frågan om en svensk TV-lista skall upprättas avsåg utskottet att behandla under våren 1999. Något ställningstagande vad avsåg dessa frågor gjordes således inte i betänkande 1998/99:KU13. När det gäller de frågor som behandlades i betänkandet gjorde utskottet samma bedömningar som gjordes i betänkande 1998/99:KU6.

Propositionen

Regeringen föreslår att det införs en bestämmelse som gör det möjligt att upprätta en lista över i Sverige skyddade evenemang. Den som sänder TV-program inom svensk jurisdiktion och som innehar den exklusiva rätten till

en TV-sändning från ett svenskt eller utländskt evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället skall inte få utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utesluts från möjligheten att i fri TV se evenemanget i direktsändning eller med en mindre tidsförskjutning. De evenemang som kan komma i fråga är sådana som inträffar högst en gång om året och som intresserar en bred allmänhet i Sverige. Enligt regeringens förslag skall regeringen bestämma vilka evenemang som bestämmelsen skall gälla för.

I skälen för sitt förslag anför regeringen bl.a. att Sverige enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG om ändring i rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts av medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television får upprätta en lista över de evenemang, nationella eller icke-nationella, som Sverige anser vara av särskild vikt för samhället. Härigenom säkerställs att programföretag inom svensk jurisdiktion och programföretag i andra stater som är bundna av EES-avtalet inte utesluter en väsentlig del av allmänheten i Sverige från möjligheten att se evenemanget i fri TV. Regeringen konstaterar att det dock inte finns någon skyldighet för Sverige enligt direktivet att ha en egen lista.

Enligt regeringens uppfattning saknas det för närvarande behov av en svensk lista. Regeringen konstaterar härvid att det finns få exempel på sportevenemang som har undanhållits allmänheten i Sverige. För flera av de sportevenemang som skulle vara aktuella att föra upp på en svensk lista är rättigheterna redan upplåtna för flera år framöver och till programföretag som kan sända evenemangen till en väsentlig del av allmänheten i Sverige. Mot denna bakgrund anser regeringen att det för närvarande inte finns behov av att upprätta en lista över skyddade sportevenemang. Regeringen anser att det inte heller finns behov av att upprätta en lista över andra skyddsvärda evenemang.

Regeringen konstaterar att det emellertid är svårt att bedöma den framtida utvecklingen inom detta område. Därför avser regeringen att noga följa utvecklingen och är beredd att upprätta en lista om förutsättningarna skulle ändras och ett behov av en lista skulle uppstå.

När det gäller vilka evenemang som skulle kunna föras upp på en svensk lista konstaterar regeringen att det enligt EG-direktivet skall vara evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället. Enligt punkt 21 i ingressen till direktivet skall det vara fråga om unika evenemang som är av allmänt intresse inom EU eller i en viss medlemsstat eller i en viktig del av en viss medlemsstat och anordnas i förväg av en arrangör som lagligen får sälja rättigheterna vidare. Regeringen anför att enligt vad som framkommit vid kontaktkommitténs möte den 16 oktober 1997 minst två av följande fyra kriterier bör vara uppfyllda, enligt EG-kommissionen, för att ett evenemang skall kunna godkännas som så viktigt för allmänheten att det skall få publiceras i EGT.

1. Evenemanget och dess resultat har en särskild allmän genklang i den aktuella medlemsstaten och inte enbart för dem som vanligtvis följer sporten eller aktiviteten i fråga.

2. Evenemanget har en allmänt erkänd specifik kulturell betydelse för invånarna i den aktuella medlemsstaten, i synnerhet som en katalysator för invånarnas kulturella identitet.

3. Det nationella laget medverkar i en större internationell idrottsturnering.

4. Evenemanget har av tradition sänts i TV utan extra kostnad och har dragit en stor TV-publik i medlemsstaten i fråga.

Regeringen konstaterar att innebörden av riktlinjerna är att listan skall vara av begränsad omfattning och att den kan ändras. I artikel 3a.1 anges även att listan på ett klart och öppet sätt skall ange vilka evenemang som avses.

Av listan skall också framgå om evenemangen skall vara tillgängliga helt eller delvis via direktsändning eller, när det är nödvändigt eller lämpligt på grundval av objektiva orsaker i allmänhetens intresse, helt eller delvis via tidsförskjuten sändning. Regeringen konstaterar härvid att det i vissa sammanhang kan vara mer naturligt att sända evenemang med en viss tidsförskjutning. Även hänsyn till andra TV-program, t.ex. nyheter eller barnprogram som sänds på fasta tider, kan motivera en viss tidsförskjutning. Enligt regeringen bör emellertid som en huvudregel sändningen ske inom ett dygn efter det att evenemanget ägde rum.

Regeringen anför vidare att utgångspunkten bör vara att de evenemang som finns upptagna på listan skall kunna sändas i sin helhet. Detta är enligt regeringen mest förenligt med bestämmelsens syfte att säkerställa tillgång för en stor allmänhet till de viktigaste evenemangen i TV.

När det gäller förslaget att regeringen skall fastställa listan anför regeringen bl.a. att det ligger i sakens natur att en eventuell svensk lista över skyddade evenemang inte kan fastställas en gång för alla. Enligt regeringens mening är det därför inte lämpligt att de skyddade evenemangen anges i lag. Regeringen anser vidare att den föreslagna lagbestämmelsen är tillräckligt detaljerad för att det i verkställighetsföreskrifter kan anges de evenemang som skall föras upp på den svenska listan och hur de skall sändas. Det krav på öppenhet som anges i artikel 3a tillgodoses enligt regeringen genom att berörda företag och organisationer får tillfälle att avge synpunkter innan regeringen fattar sitt beslut.

Regeringen konstaterar vidare att EG-direktivets bestämmelse syftar till att säkerställa att en väsentlig del av befolkningen i en medlemsstat har möjlighet att i fri TV följa de evenemang som finns på listan. Regeringen anför att det, i de riktlinjer som diskuterats i kontaktkommittén för genomförandet av artikel 3a, anges att med en väsentlig del av allmänheten avses 95–100 % av befolkningen. För att lagens krav skall vara uppfyllt bör enligt regeringens mening krävas att minst 95 % av den fast bosatta befolkningen i Sverige faktiskt kan ta emot programmen, dvs. har skaffat sig den antenn m.m. som krävs för att ta emot sändningen.

När det gäller vad TV-företagens skyldigheter närmare innebär redogör regeringen för de riktlinjer som diskuterats i den kontaktkommitté som inrättats för att följa tillämpningen av TV-direktivet. Regeringen anger att den föreslagna bestämmelsen inte innebär att ett marksändande TV-företag får ensamrätt att sända de evenemang som finns på listan. Ingenting hindrar att ett annat TV-företag som innehar den exklusiva sändningsrätten ändå väljer att sända evenemanget. Det är enligt regeringen emellertid nödvändigt att

rätten att sända evenemanget har erbjudits även till företag som uppfyller kraven på befolkningstäckning.

Regeringen anför vidare att den föreslagna bestämmelsen inte heller innebär någon skyldighet för de marksändande TV-företagen att sända ut de evenemang som är upptagna på listan. Liksom för närvarande är det programföretagen som själva avgör vilka program de vill sända. Ett programföretag som har förvärvat en exklusiv sändningsrätt till ett listat evenemang, men som avstår från att sända evenemanget i fråga, skall vara fritt från ansvar.

TV-direktivet kan enligt regeringen sägas innebära en skyldighet för vissa programföretag att möjliggöra för andra programföretag att sända vissa evenemang. Detta kan ske på olika sätt. En möjlighet är att det första programföretaget avstår från sin exklusiva rättighet. Därmed ger det den som anordnar evenemanget rätten att upplåta sändningsrätten till ytterligare ett programföretag. Regeringen anför att ett annat sätt är att det första programföretaget själv upplåter sändningsrätten till ett annat programföretag.

Regeringen påpekar att direktivet emellertid inte ger någon vägledning när det gäller hur villkoren för en sådan rättighetsupplåtelse skall bestämmas. Vid kontaktkommitténs möte den 16 oktober 1997 utlovade kommissionen att i sina riktlinjer lämna utrymme för medlemsländerna att bestämma att rättighetsupplåtelsen skall erbjudas till skälig ersättning. Hur detta belopp skall bestämmas är det dock de enskilda medlemsländernas sak att bestämma. För att bedöma vad som är skälig ersättning får man enligt regeringen jämföra med de villkor som normalt tillämpas för evenemang av motsvarande slag när det gäller TV-sändningar som programföretag tillhandahåller utan villkor om särskild betalning.

Motionerna

I motion 1998/99:K1 av Birgitta Sellén och Sofia Jonsson (båda c) anför att regeringen genom sin passivitet att inte nu upprätta en lista riskerar att även framgent undanhålla stora grupper av människor i Sverige stora sportarrangemang. Regeringen bör i samband med att lagändringen antas av riksdagen upprätta en sådan lista. Enligt motionärerna är det angeläget att också riksdagen har möjlighet att uttrycka vilka arrangemang som bör vara aktuella att föra upp på en svensk lista. Motionärerna anför att åtminstone följande arrangemang bör komma i fråga: OS, VM och EM i fotboll (män), samtliga matcher med svenskt deltagande i kvalifikationsmatcher och slutspel samt semifinaler och finaler, VM i fotboll (damer), slutspelsmatcher med svenskt deltagande samt semifinaler och finaler, VM i ishockey, SM-slutspel i ishockey, SM-final i bandy, VM i längdåkning, Vasaloppet, Finnkampen i friidrott, VM i friidrott samt Elitloppet i trav. Vad som anförts om arrangemang på en svensk lista bör ges regeringen till känna.

I motion 1998/99:K252 av Elizabeth Nyström och Lars Björkman (båda m) från allmänna motionstiden framhålls att försäljning av TV-rättigheter för vissa idrotter har utvecklats till en central intäktskälla. När internationella idrottsförbund beslutar om vilket land som skall få arrangera stora mäster-

skap är möjligheter till TV-intäkter inte sällan en avgörande faktor. Om de stora evenemangen reserveras för sändning i rikstäckande kanaler – SVT:s båda kanaler samt TV 4 – innebär detta enligt motionärerna att intäktsmöjligheterna minskar radikalt. Det innebär också att Sveriges möjligheter att få arrangera stora evenemang minskar i motsvarande grad. Motionärerna anser att regeringen av hänsyn till idrottens intäktsmöjligheter bör avstå från att skapa en svensk lista. Detta bör ges regeringen till känna.

I motion 1998/99:Kr519 av Bo Lundgren m.fl. (m) från allmänna motionstiden anføres att förslaget till ändring i radio- och TV-lagen innebär att idrotten i realiteten mister rätten till sina egna evenemang. Detta är enligt motionärerna principiellt förkastligt eftersom det innebär att man tar ifrån idrotten förfoganderätten över egna arrangemang. Dessutom innebär det ett sämre ekonomiskt utbyte för det berörda förbundet och dess föreningar, vilket i sin tur försämrar förutsättningarna för den idrottsliga kvaliteten. Motionärerna anför att förslaget bör avvisas. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 11*).

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet konstaterar att tillgången till TV-program alltså varierar kraftigt i Sverige. Många hushåll har endast tillgång till de tre markbundna kanalerna, SVT 1, SVT 2 och TV 4. Vidare är utskottet medvetet om att det inom idrottsrörelsen på sina håll finns ett motstånd till att en lista upprättas över idrottsevenemang. Utskottet har emellertid vid sin bedömning av propositionen och de olika motionsförslagen kommit fram till att allmänhetens tillgång till program av den nu aktuella programtypen inte får riskera att begränsas. Utskottet vill framhålla att sådana program inte endast avser sändning av idrottsevenemang. Lika viktigt är allmänhetens tillgång till andra angelägna evenemang, t.ex. inom kultursektorn. Således talar enligt utskottet främst rättviseskäl för att det är angeläget att regeringen ges möjlighet att upprätta en lista över viktiga evenemang, däribland sportevenemang, som bör kunna ses av praktiskt taget hela befolkningen. Utskottet konstaterar vidare att kulturministern – sedan propositionen lämnats till riksdagen – i en frågestund i riksdagen uttalat att regeringen kommer att upprätta en lista över sportevenemang (prot. 1998/99:6).

Kulturutskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion K1 och med avslag på motionerna Kr519 yrkande 11 och K252 godkänner vad utskottet har anfört.

Utskottets bedömning

Regeringens förslag innebär att det i radio- och TV-lagen införs en bestämmelse som möjliggör att en svensk lista över evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället kan upprättas. Utskottet delar regeringens bedömning att en sådan bestämmelse bör införas. Härigenom säkerställs att svenska programföretag och programföretag i andra EES-stater inte skall kunna utestänga en väsentlig del av allmänheten i Sverige från möjligheten

att i fri TV se evenemang som Sverige anser är av särskild vikt. Motion 1998/99:Kr519 yrkande 11 (m), i vilken anförs att regeringens förslag i denna del bör avvisas, avstyrks därför.

När det därefter gäller frågan om regeringen bör upprätta en svensk lista över evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället har kulturutskottet i sitt yttrande framhållit att många hushåll i Sverige alltjämt endast har tillgång till de tre markbundna kanalerna SVT 1, SVT 2 och TV 4. Kulturutskottet anser att allmänhetens tillgång till program av den aktuella typen inte får riskera att begränsas. Härvid framhåller utskottet att sådana program inte endast avser sändning av idrottsevenemang. Lika viktigt är enligt utskottet allmänhetens tillgång till andra angelägna evenemang, t.ex. inom kultursektorn. Kulturutskottet anser att främst rättviseskäl talar för att det är angeläget att regeringen ges möjlighet att upprätta en lista över viktiga evenemang.

Konstitutionsutskottet konstaterar för egen del att den föreslagna konstruktionen av den aktuella bestämmelsen innebär att det ankommer på regeringen att besluta om en svensk lista skall upprättas och att fastställa dess innehåll. I enlighet med vad som anförs i propositionen utgår utskottet från att en sådan lista upprättas först när det finns behov av att på detta sätt säkerställa att de aktuella evenemangen blir tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. När det gäller idrottsevenemang där rättigheter upplåtits av inhemska arrangörer har de problem som en lista är tänkt att lösa hittills inte varit för handen. Arrangörerna har försökt göra evenemangen tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen – detta i såväl deras egna som deras sponsores intresse. Med hänsyn till svensk idrotts ekonomi och konkurrenskraft anser utskottet därför att idrottsevenemang i Sverige där rättigheter upplåts av inhemska arrangörer skall lämnas utanför en eventuell lista. Utskottet förutsätter att regeringen inhämtar riksdagens godkännande om någon annan bedömning aktualiseras. Enligt utskottets mening bör detta ges regeringen till känna. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 1998/99:K1 (c) och 1998/99:K252 (m).

Grundläggande principer för fria medier

Motionerna

I motion 1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) anförs att yttrande- liksom tryckfriheten i Sverige grundas på det faktum att mångfalden bäst skyddas och stärks av etableringsfrihet. Det skall enligt motionärerna råda stor frihet att ge ut och distribuera medieprodukter och att pröva deras ekonomiska bärkraft. Inom ramen för dagens tekniska begränsningar för medierna skall det vara läsarna, lyssnarna, tittarna och användarna som genom sina val avgör vilka medier som skall ha förutsättningar att distribueras. Motionärerna anför att det varken kan eller får vara politiskt grundat godtycke som avgör vilka begränsningar som skall göras. Vad som anförts om etableringsfrihetens betydelse för tryck- och yttrandefriheten bör ges regeringen till känna (*yrkande 1*).

I motionen anförts vidare att statens ansvar är att slå vakt om yttrande- och etableringsfriheten. Därmed uppnås en mångfald på publikens och samhällets villkor. Enligt motionärerna kommer en politik för fria medier också att leda till att teknikens utveckling sker utifrån de enskilda medborgarnas behov och intressen. Det innebär att gränserna mellan olika medier luckras upp samtidigt som lagar och regler, som är teknikbundna, snabbt kommer att bli otidsenliga och motverka sina egna syften. Motionärerna anför att det ställer krav på lagstiftning som ger en frihet för de nya mediernas utveckling. Vad som anförts om riktlinjer för statens agerande rörande medier i ett öppet samhälle bör ges regeringen till känna (*yrkande 2*).

Motionärerna anser att en skyldighet för programföretag att i sin redaktionella verksamhet hålla sig till en i förväg lämnad programförklaring är diskutabel från konstitutionell synpunkt. En sådan ordning kan enligt motionärerna ge möjlighet till en obehörig styrning av vad som yttras i radio. Motionärerna anför att en god regel är att i tveksamma fall inte välja lösningar som kan påstås leda till begränsningar av grundlagsskyddade medborgerska rättigheter. Vad som anförts om att staten ej skall reglera formerna för olika programföretags verksamhet bör ges regeringen till känna (*yrkande 3*).

I motion 1998/99:T220 av Per-Richard Molén m.fl. (m) anförts att övergången från analog till digital överföring av elektroniska tjänster innebär att tjänster som tidigare distribuerats separat nu kan integreras med varandra. Motionärerna påpekar att det i dag tillämpas olika lagstiftning för t.ex. telefoni och TV-sändningar. Enligt motionärerna kommer det inom en mycket snar framtid med nuvarande regler att vara omöjligt att upprätthålla en sådan ordning. Det finns dessutom en risk för att utvecklingen av nya informationstjänster hindras. Motionärerna anser att man därför snarast bör införa en enhetlig lagstiftning för alla typer av elektroniska tjänster. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 6*).

Bakgrund

Gällande regler

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) reglerar skyddet för yttrandefrihet i radio, television, filmer, videogram och ljudupptagningar m.m. Lagen bygger på samma grundsatser som tryckfrihetsförordningen. Detta innebär bl.a. att censurförbud och etableringsfrihet i princip gäller också för de medier som omfattas av YGL. Endast i fråga om användningen av radiofrekvensspektrum har etableringsfrihet i tryckfrihetsrättslig mening inte kunnat införas.

Enligt 3 kap. 1 § första stycket YGL har varje svensk medborgare rätt att sända radioprogram genom tråd.

I andra stycket sägs att den frihet som följer av första stycket inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter i fråga om bl.a. skyldighet för nättinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning (s.k. must carry).

Vidare sägs i 3 kap. 2 § YGL att rätten att sända radioprogram *på annat sätt* än genom tråd får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända.

Enligt andra stycket skall det allmänna eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.

Den som sänder radioprogram skall enligt 3 kap. 4 § YGL självständigt avgöra vad som skall förekomma i programmen.

Radio- och TV-lagen (1996:844) reglerar ljudradio- och televisionssändningar till allmänheten bl.a. i fråga om innehållet i sådana sändningar.

Lagen är med visst undantag tillämplig på sändningar genom tråd endast om de når mer än 100 bostäder. Den omfattar också vissa satellitsändningar och ljudradioprogram. Tillstånd krävs endast för sådana ljudradio- och televisionssändningar som sker med hjälp av radio på frekvenser under 3 Ghz.

Den som bedriver sändningsverksamhet för vilken det inte behövs tillstånd eller som är satellitentreprenör är skyldig att anmäla sig för registrering hos Radio- och TV-verket.

Vissa undantag från tillståndsplikten gäller för sändningar av sökbar text-TV och för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade.

Regeringen är tillståndsmyndighet för televisionssändningar samt ljudradiosändningar i hela landet eller till utlandet. Ett tillstånd som regeringen meddelar innebär även rätt att samtidigt sända det antal program i varje område som anges i tillståndet.

Tillstånd till digitala ljudradiosändningar ges också av regeringen.

Radio- och TV-verket meddelar tillstånd att sända närradio samt – bortsett från den s.k. stopplagen – lokalradio enligt lokalradiolagen. Ingen kan få mer än ett tillstånd.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade våren 1996 proposition 1995/96:160 om en ny radio- och TV-lag (bet. 1995/96:KU29). I samband därmed avstyrkte utskottet, med hänvisning till ett liknande ställningstagande våren 1995 (bet. 1994/95:KU14), en motion (fp) om en parlamentarisk beredning med uppgift att grundlagsreglera frekvensfördelning.

Våren 1996 godkände riksdagen de riktlinjer för Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion som lagts fram i proposition 1995/96:161 om en radio och TV i allmänhetens tjänst 1997–2001. Kulturutskottet konstaterade att frågan om vilka krav som skulle ställas på den fortsatta public service-verksamheten hade övervägts i en parlamentarisk beredning (bet. 1995/96:KrU12). Vidare konstaterade kulturutskottet att det s.k. medielandskapet starkt förändrats och anförde att detta självfallet borde återspeglas i uppdraget till public service-företagen. Kulturutskottet ställde sig bakom regeringens förslag till riktlinjer för programverksamheten.

Konstitutionsutskottet tog våren 1997 upp frågan om villkor för sändningar (bet. 1996/97:KU19). Utskottet konstaterade att situationen alltför är sådan att framför allt knappheten på sändningsfrekvenser innebär begränsningar i fråga om sändningsmöjligheterna. Utskottet ville dock ånyo framhålla att den tekniska och massmediepolitiska utvecklingen kan komma att innebära att staten helt eller delvis avstår från att ställa de villkor på sändningsverksamheten som lagstiftningen nu medger.

Under föregående riksmöte avstyrkte konstitutionsutskottet en motion (fp) med yrkande om att en utredning skulle tillsättas med uppgift att ge grundlagsskydd åt de fria radio- och TV-stationerna (bet. 1997/98:KU16). Utskottet hänvisade till att det under senare år vid flera tillfällen hade bedömt att det inte fanns behov av att ytterligare utreda frågan om ändring av YGL såvitt gällde fördelningen av frekvenser. Utskottet var inte berett att frångå denna bedömning, men ville också framhålla att Konvergensutredningen kunde ha anledning att komma in på frågor som berör YGL.

Utskottet avstyrkte också motioner (m) med liknande innehåll som de nu aktuella mot bakgrund av att riksdagen ganska nyligen hade tagit ställning i fråga om sändningstillstånd och tillståndsvillkor och med hänsyn till att resultatet av Konvergensutredningen och Lokalradioutredningen inte borde föregripas.

Utredningar m.m.

Konvergensutredningen har enligt sina direktiv (dir. 1997:95) i uppdrag att utreda behovet av, förutsättningarna för samt konsekvenserna av en samordning av lagstiftningen för ljudradio, television, övrig radiokommunikation och televerksamhet, med utgångspunkt i att lagstiftningen bör underlätta utvecklingen av elektroniska informationstjänster och ta till vara medborgarnas, näringslivets och samhällets olika behov med avseende på sådana tjänster.

Utredaren skall också bedöma om det behövs ytterligare lagstiftning för att säkerställa yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald inom området för elektroniska informationstjänster samt för att motverka skadliga konkurrensbegränsningar.

Enligt direktiven skall till grund för utredarens bedömningar ligga en beskrivning av hur de elektroniska informationstjänsterna utvecklas samt en analys av i vilken mån nuvarande lagstiftning för ljudradio, television, övriga radiokommunikationer och televerksamhet är tillämplig på olika informationstjänster samt hur lagstiftningen påverkar utformningen, användningen och distributionen av elektroniska informationstjänster.

Uppdraget skall redovisas senast den 31 mars 1999.

I december 1997 beslutade EG-kommissionen om en grönbok om konvergens mellan sektorerna för telekommunikationer, medier och informationsteknik och vilka följder detta får för lagstiftningen. Under sommaren 1998 presenterade kommissionen en sammanfattning av medlemsländernas remissvar på konvergensgrönboken där man samtidigt formulerade tre diskussionsfrågor som man ber att få svar på från medlemsländerna. Utskottet

har erfarit att EG-kommissionen kommer att lägga fram en handlingsplan under början av 1999.

1998/99:KU23

Utredningen om den framtida kommersiella lokalradion avlämnade i februari 1999 sitt betänkande *Den framtida kommersiella lokalradion* (SOU 1999:14). Utredningens förslag innebär att bestämmelserna om lokalradio inordnas i radio- och TV-lagen. Reglerna om koncessionsavgifter för radio införs i lagen om koncessionsavgift för TV. I huvudsak föreslås att samma reglering skall vara tillämplig för sändningar oavsett om analog eller digital utsändningsteknik används.

Utskottets bedömning

Utskottet finner inte skäl att nu frångå sin tidigare bedömning när det gäller grundläggande principer och former för programföretags verksamhet och avstyrker därför motion K323 yrkandena 1–3 (m).

Vidare noterar utskottet att de frågor som tas upp i motion T220 yrkande 6 (m) är under utredning i Konvergensutredningen. Utredningens förslag kommer inom kort att överlämnas till regeringen och sedan bli föremål för beredning i Regeringskansliet. Utskottet anser att detta beredningsarbete bör avvaktas och avstyrker därför motionen i berörd del.

Medieägandet

Motionen

I motion 1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) anfördes att regionala medieföretag skall ges möjlighet att agera inom alla distributionsformer för att öppna möjligheter att skapa och vidmakthålla konkurrenskraftiga företag. Hinder för tidningsföretag att äga radiostationer skall därför avskaffas. Vad som anförts om ägarbegränsningar bör ges regeringen till känna (*yrkande 4*).

Bakgrund

Gällande regler

Enligt 3 kap. 4 § radio- och TV-lagen (1966:844) kan villkor för sändningstillstånd innebära att ägarförhållandena och inflytandet i ett företag som erhåller tillståndet inte får förändras mer än i begränsad omfattning.

I 4 kap. 3 § radio- och TV-lagen finns också bestämmelser om att tillstånd att sända närradio endast kan ges till vissa juridiska personer.

Vidare sägs i 4 kap. 6 § samma lag att ett tillstånd att sända närradio inte får ges till någon som har tillstånd att sända lokalradio eller digital ljudradio.

Enligt 6 § lokalradiolagen (1993:120) kan inte staten, landsting, kommuner eller programföretag med tillstånd enligt 2 kap. 2 § radio- och TV-lagen, vare sig direkt eller genom företag i vilket ett sådant organ på grund av aktie- eller andelsinnehav har ett bestämmande inflytande, få tillstånd att sända lokalradio.

1. någon som ger ut dagstidning,
2. någon som på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam har ett bestämmande inflytande över ett företag som ger ut en dagstidning eller
3. företag i vilket någon som avses i 1 eller 2 ensam har ett bestämmande inflytande.

Kommittén om lagstiftning om mediekoncentration

Den 13 november 1997 beslutade regeringen att tillkalla en kommitté med parlamentariskt inslag. Kommittén har haft som uppgift att lägga fram förslag till lagstiftning för att slå vakt om mångfalden i svenska medier och motverka sådan ägar- och maktkoncentration inom massmedierna som kan skada ett fritt och brett meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning. Kommittén skulle enligt direktiven hålla sig underrättad om det arbete som pågår inom EG-kommissionen med att utarbeta förslag till begränsningar av ägande eller inflytande inom massmedierna.

Kommittén, som antagit namnet Mediekoncentrationskommittén, avslutade i februari 1999 sitt uppdrag och har överlämnat betänkandet *Yttrandefriheten och konkurrensen, Förslag till mediekoncentrationslag m.m.* (SOU 1999:30) till regeringen. I betänkandet anför kommittén bl.a. att en lagstiftning är nödvändig om man på en gång vill undanröja nuvarande rättsosäkerhet och hålla en viss beredskap för att möta en utveckling som skulle kunna innebära ett allvarligt hot mot konkurrensen, mångfalden och den praktiska möjligheten att utöva yttrandefriheten. Härtill kommer enligt kommittén att utvecklingen inom EU kan tänkas göra lagstiftning ofrånkomlig. Kommittén pekar på att även Europarådet i en nyligen antagen rekommendation har förordat att medlemsstaterna vidtar lagstiftningsåtgärder i detta syfte i den mån det inte redan har skett. Kommittén föreslår att en särskild lag – en mediekoncentrationslag – bör införas vid sidan av konkurrenslagen.

Tidigare riksdagsbehandling

Under föregående riksmöte behandlade utskottet en motion (m) med likalydande innehåll som den nu aktuella (bet. 1997/98:KU16). Utskottet avstyrkte motionen med motiveringen att det saknades anledning att göra ett tillkännagivande till regeringen om att avskaffa regler om begränsningar av medieföretags ägande.

Utskottets bedömning

Utskottet anser alltså att det saknas skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd när det gäller att avskaffa regler om ägarbegränsningar och avstyrker därför motion K323 yrkande 4 (m). Därutöver noterar utskottet att kommittén om lagstiftning om mediekoncentration helt nyligen har avlämnat sitt betänkande. Betänkandet kommer att bli föremål för sedvanlig beredning i Regeringskansliet.

Motionerna

I motion 1998/99:K231 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) framhålls att det inte är någon politisk fråga att TV digitaliseras och kommer att sändas digitalt i olika former. Konkurrensen är hård och TV-branschen kommer enligt motionärerna säkert att lyssna på konsumentintresset. Motionärerna anser att det val staten gör av vilka företag som skall få använda marknätet för TV och IT-tjänster skall ske efter ekonomisk betalningsvilja och inte genom politiskt godtycke. Vad som i motionen anförts om politikernas styrning av utvecklingen av digital TV bör ges regeringen till känna (*yrkande 16*).

I motion 1998/99:K282 av Sten Tolgfors (m) anförs att ett exempel på regeringens vilja att styra IT-utvecklingen är hanteringen av marknätet för digital TV. Motionären påpekar att regeringen väljer att satsa på en teknik med liten kapacitet som endast lämpar sig för envägs kommunikation och som dessutom lägger beslag på frekvens som behövs till annat. Enligt motionären springer den tekniska utvecklingen nu förbi regeringen. Vad som anförts om marknätet för digital TV bör ges regeringen till känna (*yrkande 1*).

I motion 1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) anförs att valet av den markbundna digitala TV-tekniken begränsar den möjliga mångfalden, leder till statlig kontroll över vem som skall få sända, kostar mer utan att kunna erbjuda vare sig interaktivitet eller datakommunikation samt motverkar den informationstekniska utvecklingen. Staten bör enligt motionärerna i stället bereda utrymme och gynsamma villkor för en snabb och omfattande digitalisering liksom för en utbyggand av den informationstekniska infrastrukturen på marknadens villkor. Vad som anförts om markbundna digitala TV-sändningar bör ges regeringen till känna (*yrkande 5*).

I motion 1998/99:K328 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (fp) anförs att ytterligare frekvensutrymme för digitala markbundna TV-sändningar bör ställas till tittarnas och TV-företagens förfogande. Enligt motionärerna bör staten utforma nya principer för fördelningen av tillstånden. Utrymmet för politiskt godtycke bör minimeras. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 13*).

I motion 1998/99:T220 av Per-Richard Molén m.fl. (m) anförs att riksdagens tidigare beslut att bygga ett digitalt mark-TV-nät leder in i en teknologisk återvändsgränd. Det innebär dessutom en felaktig användning av det begränsade frekvensutrymmet i etern samtidigt som det leder till att man etablerar ännu ett statskontrollerat distributionsmonopol. Enligt motionärerna bör utbyggnaden av det digitala mark-TV-nätet omedelbart stoppas och det tillgängliga frekvensutrymmet användas på ett samhällsekonomiskt bättre sätt. Motionärerna hemställer att riksdagen beslutar avbryta utbyggnaden av det digitala marknätet i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 9*).

Allmänt

Regeringen föreslog våren 1997 (prop. 1996/97:67) att digital marksänd TV skulle införas i flera steg med möjlighet för staten att successivt ta ställning till om och på vilket sätt verksamheten skall fortsätta. I en första etapp skulle sändningar inledas på ett begränsat antal orter i Sverige. Kärnan i verksamheten skulle vara digitala marksändningar av TV, men även andra distributionsformer borde prövas. Det skulle eftersträvas att flera av varandra oberoende programföretag deltog. En grundläggande förutsättning för en utbyggnad var enligt regeringen att de digitala marksändningarna bedöms ha ekonomisk bärkraft. Härvid skall utgångspunkten vara att en eventuell fortsatt utbyggnad skall finansieras av medverkande företag och utan statliga bidrag eller subventioner.

Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178).

Regeringen fastställde genom beslut den 13 november 1997 områden och sändningsutrymme m.m. för marksänd digital TV. Områdena utgörs av Stockholm med Mälardalen och Uppsala, norra Östergötland, södra och nordöstra Skåne, Göteborg med omnejd samt Sundsvall och Östersund med omnejd. Enligt beslutet skall i varje sändningsområde två frekvenskanaler upplåtas för digitala TV-sändningar.

Vidare beslutade regeringen den 13 november 1997 om en förordning (1997:894) om marksänd digital TV. Förordningen innehåller föreskrifter som skall tillämpas vid annonsering och handläggning av ansökningar om tillstånd för digitala TV-sändningar.

Regeringen beslutade därutöver den 13 november 1997 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att följa och utvärdera de markbundna digitala TV-sändningarna under den första etappen (dir. 1997:134). Kommittén skall medverka vid urvalet av programföretag för de digitala TV-sändningarna genom att yttra sig till Radio- och TV-verket över tillståndsansökningar. Kommittén skall följa verksamheten med digital marksänd TV och fortlöpande rapportera sina iakttagelser till regeringen. Vid behov skall kommittén ta initiativ till förslag till förändringar av t.ex. de regler som gäller för verksamheten. Kommittén skall lägga fram minst två utvärderingsrapporter. Slutrapporten skall läggas fram i god tid före utgången av den första tillståndspanoriden, såvitt kan bedömas före utgången av oktober 2001.

Under sommaren 1998 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag om ändringar i radio- och TV-lagen som hade samband med införandet av digitala TV-sändningar (prop. 1997/98:184). Ändringarna avsåg att bestämmelserna om skyldighet att vidarebefordra TV-sändningar i kabelnät ändras till att avse högst tre program från de tillståndshavare vars verksamhet finansieras med TV-avgiftsmedel samt högst ett program från andra tillståndshavare. Vidare föreslogs att ett programföretag skall kunna få mer än ett sändningstillstånd och att teknisk samverkan med andra tillståndshavare skall kunna utgöra villkor för sändningstillstånd.

Riksdagen har antagit förslagen till ändringar i radio- och TV-lagen (bet. 1998/99:KU13, rskr. 1998/99:100). Ändringarna trädde i kraft den 1 februari 1999.

1998/99:KU23

Regeringen beslutade den 25 juni 1998 att meddela tillstånd att sända television med digital sändningsteknik till TV 3 AB, Kanal 5 AB, Canal + Television AB, Kunskaps-TV i Sverige AB, Televisionsaktiebolaget TV 8, Cell Internet Commerce Development AB, TV-Linköping Länkomedia AB och Landskrona Vision AB.

Samma dag beslutade regeringen att komplettera sändningstillstånden för Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och TV 4 AB med en rätt att sända television med digital sändningsteknik.

Sändningstillstånden innebär en rätt att sända i samtliga områden med två undantag. TV-Linköping Länkomedia AB får sända i norra Östergötland och Landskrona Vision AB får sända i södra och nordöstra Skåne.

Vidare innehåller sändningstillståndet för Sveriges Television AB villkor om att de regionala programmen skall sändas i samtliga områden som omfattas av tillståndet. I sändningstillståndet för TV 4 anges som villkor att regionala program skall sändas, förutom i samma omfattning som gäller enligt TV 4 1996, i Stockholm med Mälardalen och Uppsala, Göteborg med omnejd samt Sundsvall och Östersund med omnejd.

Enligt sändningstillstånden skulle vidare sändningarna inledas senast den 1 januari 1999 med ett undantag. Kunskaps-TV i Sverige AB skulle inleda sina sändningar senast den 1 april 1999.

Regeringen har den 22 december 1998 beslutat att ytterligare en frekvenskanal skall upplåtas för digitala sändningar i de områden som anges i regeringens beslut den 13 november 1997. Med anledning av detta har sändningstillstånden för de aktuella bolagen ändrats. Ändringarna innebär bl.a. att sändningarna för samtliga bolag skulle inledas senast den 1 april 1999.

Tidigare riksdagsbehandling

Under föregående riksmöte behandlade utskottet motioner (m) som behandlade frågor om digital marksänd TV (bet. 1997/98:KU16). Utskottet anförde att en utgångspunkt för riksdagens ställningstagande våren 1997 i fråga om digital marksänd TV var tillgängligheten. Kulturutskottet konstaterade i sitt yttrande till konstitutionsutskottet (yttr. 1996/97:KrU4y) att 99,8 % av den bofasta befolkningen kan ta emot marksändningar. Därutöver erinrade kulturutskottet om att en infrastruktur i form av marksändningar för analog sändning redan fanns i landet och att dessa sändare kan kompletteras med digital utrustning till förhållandevis begränsad kostnad. Detta hindrade dock inte att även andra distributionsformer kunde prövas vid sidan av de trådlösa sändningarna. Konstitutionsutskottet delade kulturutskottets uppfattning och avstyrkte motionsyrkanden som vände sig mot planerna på ett markbundet stolpnät (bet. 1996/97:KU17). Utskottet gjorde under föregående riksmöte samma bedömning och ville dessutom hänvisa till den uppföljning och utvärdering som skall genomföras av den parlamentariska kommittén. I enlighet med detta avstyrkte utskottet motionerna.

Som framgår av redogörelsen ovan är avsikten att de digitala marksändningarna nu skall inledas. Utskottet finner inte anledning att göra ett ändrat ställningstagande när det gäller dessa sändningar. Det är alltså tillgängligheten som enligt utskottets mening är av avgörande betydelse när det gäller valet av distributionsform. Vidare anser utskottet, i likhet med vad som tidigare uttalats, att den uppföljning och utvärdering som skall genomföras av den parlamentariska kommittén bör avvaktas. Motionerna K231 yrkande 16 (fp), K282 yrkande 1 (m), K323 yrkande 5 (m), K328 yrkande 13 (fp) samt T220 yrkande 9 (m) avstyrks därför.

Digital radio

Motionen

I motion 1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) anføres att det krävs ett tillståndsförfarande liknande det som tidigare gällde för den privata lokalradion under den borgerliga regeringen för att den digitala radion skall utvecklas. Enligt motionärerna krävs ett auktionssystem och långvariga sändningstillstånd för att ge det oberoende och den stabilitet som krävs för att programbolag skall göra de stora investeringar som behövs för att etablera en ny sändningsteknik och ny marknad. Vad som anförts om regelverk för digital radio bör ges regeringen till känna (*yrkande 14*).

Bakgrund

Allmänt

Våren 1995 beslutade riksdagen i enlighet med regeringens förslag (prop. 1994/95:170, bet. 1994/95:KU47, rskr. 1994/95:369) att digitala ljudradiosändningar skulle påbörjas, men att dessa inledningsvis endast skulle få förekomma i ett begränsat antal områden.

Utredningen om den framtida kommersiella lokalradion gavs i uppdrag att som en del i sin analys överväga om de förslag som riksdagen ställt sig bakom i fråga om digitala ljudradiosändningar skall utvecklas. Utredaren skulle utvärdera tidigare arbete med tillstånd för digitala ljudradiosändningar.

I sitt betänkande (SOU 1999:14) beskriver utredaren den nuvarande situationen för den digitala ljudradion. Sveriges Radio har tillstånd att samtidigt sända sex program i den nationella frekvensen och ett eller två i de regionala frekvenserna. Därutöver har Sveriges Radio rätt att sända tilläggstjänster i den utsträckning som behövs för programverksamheten. Tillstånden för de nationella sändningarna gäller till utgången av år 2001. När det gäller de regionala sändningarna gäller tillståndet till dess att regeringen har fattat beslut om fördelning av överföringskapacitet mellan programföretag i den regionala frekvensen i respektive område. I de regionala frekvensblocken har utrymme reserverats för tre till fyra programföretag med en kapacitet om 224 kbit/s. Sändningstillstånd har dock ännu inte delats ut.

I redogörelsen sägs vidare att Sveriges Radio inledde digitala sändningar över riksnätet redan hösten 1995. Det finns för närvarande endast ett begränsat antal mottagare ute i handeln.

Utredaren är i sin utvärdering positiv när det gäller en fortsatt utbyggnad av den digitala ljudradion. Bedömningar görs också i fråga om urvalsförfarandet och Radio- och TV-verkets tidigare arbete med fördelning av tillstånd. Avslutande synpunkter lämnas vidare när det gäller lyssnarnas användning av tekniken, krav på "svenska" program, tillståndsperioden, vem som skall disponera sändningsutrymmet och frågor om teknisk samverkan.

I betänkandet föreslås en fortsatt utbyggnad av det digitala nätet. Utbyggnaden bör ske med beaktande av efterfrågan. Tillståndshavarna skall ges möjlighet att själva välja sin infrastruktur. Enligt utredaren är det angeläget att förutsättningarna redan från början är sådana att kraven på yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald tillgodoses. All kapacitet bör därför fördelas mellan tillståndshavarna, under förutsättning att antalet sökande är tillräckligt.

Utredaren anser vidare att det är viktigt att de företag som från början deltar i sändningarna skall kunna göra bedömningar på längre sikt. Programföretagens vilja att delta i de digitala sändningarna torde enligt utredaren påverkas av deras möjlighet att förutse de framtida spelreglerna. Tillståndspe-rioden föreslås därför bli fyra år, med rätt till förlängning vid två tillfällen.

Tidigare riksdagsbehandling

Under föregående riksmöte behandlade utskottet motioner, (fp) och (c), som gällde frågor om den digitala ljudradion. Utskottet konstaterade att utvecklingen i fråga om digitalisering av ljudradion kommit förhållandevis långt. Sändningsverksamhet sker genom Sveriges Radio i fyra områden som täcker större delen av hushållen och ett tillståndsförfarande pågår beträffande sändningar från privata programföretag. Utskottet konstaterade vidare att den särskilde utredaren som skulle se över de framtida villkoren för den kommersiella lokalradion skulle överväga om de förslag som riksdagen ställt sig bakom i fråga om digital ljudradio kan utvecklas. Enligt utskottets mening saknades mot denna bakgrund behov av ett tillkännagivande till regeringen vare sig det gällde uppmärksamhet och ambitioner i fråga om digital ljudradio eller en ny rikstäckande kommersiell radiokanal. Utskottet avstyrkte därför motionerna.

Utskottets bedömning

Som framgår ovan har utredningen om den framtida lokalradion nyligen avlämnat sitt betänkande till regeringen. En utgångspunkt för utredningens arbete har varit att sändningstillstånd inte skall auktioneras ut. Utredaren har också haft i uppdrag att utvärdera det tidigare arbetet med de digitala ljudradiosändningarna. Betänkandet är nu under beredning i Regeringskansliet.

Utskottet är inte berett att förorda att tillstånd för digitala ljudradiosändningar skall fördelas genom ett auktionsförfarande. Vidare anser utskottet att beredningen av betänkandet från utredningen om den framtida lokalradion

Regional och lokal TV

Motionerna

I motion 1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) anför att staten genom regionala koncessioner bör lämna möjlighet till olika TV-stationer att börja sända med olika delar av landet som sändningsområden. De TV-bolag som växer fram ur en sådan process skall kunna genomföra nationella sändningar genom samarbete inom ramen för de två markbundna frekvenser som i dag finns tillgängliga. Motionärerna anför att koncessionerna skall fördelas på motsvarande sätt som den privata lokalradions koncessioner, nämligen genom auktioner. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 10*).

I motion 1998/99:K331 av Rune Berglund och Berit Andnor (s) påpekas att stora delar av befolkningen i Jämtlands län är hänvisade till parabol för att kunna se TV 4. Detta innebär att man har tillgång till lokala Stockholmsnytt, men inte till de lokala sändningarna i det egna länet. Enligt motionärerna är en utbyggnad av TV 4-sändare nödvändig så att även större delen av hushållen i de glest befolkade delarna av landet får tillgång till lokala TV 4-sändningar. Detta bör ges regeringen till känna.

I motion 1998/99:K243 av Erik Arthur Egervärn (c) anför att Kreativ Media i Strömsund vid två tillfällen har fått ett tillfälligt sändningstillstånd enligt 2 kap. 2 § radio- och TV-lagen för att sända markbunden TV i norra Jämtland. Motionären påpekar att det begränsade sändningstillståndet gör det svårt att skapa en ekonomiskt hållbar långsiktig verksamhet. Detta problem gäller generellt för alla motsvarande medieföretag. Enligt motionären bör möjligheten att ge sändningstillstånd för förslagsvis två dagar per vecka under en försöksperiod på ett år utredas. Motionären hemställer att riksdagen begär förslag till ändring av 2 kap. 2 § radio- och TV-lagen i enlighet med vad i motionen anförts.

Bakgrund

Allmänt

Enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen krävs tillstånd av regeringen för att sända TV-program med hjälp av radiovågor på frekvens under 3 gigahertz.

I fjärde stycket sägs att Radio- och TV-verket får meddela tillstånd att under en begränsad tid om högst två veckor sända TV-program eller ljudradio-program som inte är närradio eller lokalradio. Verket får förena ett sådant tillstånd med villkor enligt 3 kap. 1–3 §§ samt besluta att föreskrifterna i 6 och 7 kap. inte skall tillämpas på sändningar som sker med stöd av ett sådant tillstånd.

Vidare sägs i 3 kap. 2 § samma lag att villkor för sändningstillstånd får avse skyldighet att regionalt sända och producera program.

Riksdagen tog under våren 1996 ställning till de villkor och riktlinjer som under perioden den 1 januari 1997–den 31 december 2001 skall gälla för Sveriges Television och Sveriges Radio (prop. 1995/96:161, bet. 1995/96:KrU12, rskr. 1995/96:297). Riksdagsbeslutet innebär bl.a. ett krav på en distriktsorganisation och distriktsbaserad produktion. Den andel av allmänproduktion som produceras utanför Stockholm skall under tillståndsperioden ökas till minst 55 %.

Som villkor i sändningstillståndet för TV 4 gäller för samma period att TV 4 skall sända program till hela landet. Detta innebär att minst 98 % av den fast bosatta befolkningen skall kunna ta emot sändningarna via marknätet. Därutöver skall programmen distribueras genom satellit till den del av befolkningen som inte utan stora kostnader kan nås av utsändningarna från marksändare.

Därutöver gäller som villkor att TV 4 skall utforma sändningarna så att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet.

Enligt ett tillägg till sändningstillståndet för TV 4 gäller därutöver att TV 4 regionalt skall sända och producera program. De regionala sändningarna skall ske i minst samma antal områden och i minst samma omfattning som under år 1996.

Av regeringens avtal med TV 4 framgår vidare att TV 4 skall verka för att lokal-TV-bolagen får sända program i lokala kabelsändningar och i satellitsändningar.

I 8 kap. 2 § radio- och TV-lagen sägs att var och en som äger eller annars förfogar över en anläggning för trådsändning där TV-program vidarelämnas till allmänheten och varifrån sändningarna når fler än 100 bostäder skall i varje kommun där han eller hon har en sådan anläggning kostnadsfritt tillhandahålla ett särskilt bestämt utrymme för sändningar av TV-program från ett eller flera av Radio- och TV-verket utsedda företag (lokala kabelsändarföretag).

Vidare sägs i 8 kap. 5 § samma lag att ett lokalt kabelsändarföretag skall vara en sådan juridisk person som har bildats för att bedriva lokala kabelsändningar och som kan antas låta olika intressen och meningsriktningar komma till tals i sin verksamhet.

I andra stycket sägs att ett sådant företag i sin sändningsverksamhet skall sträva efter vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.

Enligt tredje stycket skall Radio- och TV-verkets förordnande av lokala kabelsändarföretag avse högst tre år.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade under föregående riksmöte motioner som rörde frågor om regional och lokal TV (bet. 1997/98:KU16). Ett par motioner (m) behandlade frågan om koncessioner för regionala TV-bolag genom auktions-

förfarande. Härvid konstaterade utskottet att riksdagens beslut våren 1996 om en radio och TV i allmänhetens tjänst bl.a. innebar att motionsförslag om privatisering av en TV-kanal och två radiokanaler avslogs. Kulturutskottet hade framhållit (bet. 1995/96:Kr12 s. 31) att public service-verksamheten har ett stort värde även i en tid när det totala utbudet av radio- och TV-program mångdubblats. För att i stort sett hela befolkningen skulle ha tillgång till ett brett programutbud var det nödvändigt att Sveriges Television även i fortsättningen fick sända i två kanaler. På motsvarande sätt var det enligt kulturutskottet angeläget att radiopubliken i hela landet nås av ett brett utbud genom Sveriges Radios sändningar. Konstitutionsutskottet konstaterade vidare att kulturutskottet intagit samma ståndpunkt också våren 1997 (bet. 1996/97:KrU8). Konstitutionsutskottet gjorde samma bedömning och avstyrkte de båda motionerna.

Därutöver behandlade utskottet en motion (m, s, c, fp, v, mp, kd) om regionala aspekter i koncessionsgivning och utbyggnad av TV-nätet. Utskottet hänvisade till att tillståndsvillkoren för både Sveriges Television och TV 4 innehåller klara krav på regional verksamhet. Vidare konstaterade utskottet att ansökningar om tillstånd att sända digitalt i skilda områden bereddes inom Regeringskansliet. Mot denna bakgrund saknades enligt utskottets mening anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen. Motionen avstyrktes därför.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att nuvarande lokala TV-sändningar i marknätet sker genom av regeringen meddelade sändningstillstånd för Sveriges Television och TV 4. Sändningstillstånden för dessa bolag innehåller också villkor om regionala sändningar när det gäller de kommande digitala marksändningarna. Inom ramen för dessa sändningar har regeringen vidare gett ett par programföretag tillstånd till fristående regionala sändningar. Utskottet finner inte skäl att ändra sitt tidigare ställningstagande när det gäller frågan om koncessioner för regionala bolag genom auktionsförfarande och avstyrker motion K323 yrkande 10 (m).

När det gäller vad som anförs i motion K331 (s) konstaterar utskottet att sändningstillståndet för TV 4 innehåller villkor om vilken befolkningstäckning sändningarna skall ha via marknätet samt att TV 4 regionalt skall producera och sända program. Även i regeringens avtal med TV 4 behandlas de regionala sändningarna. Enligt utskottets mening måste det förutsättas att programföretag följer tillstånd och avtal för sändningarna. Utskottet utgår från att regeringen följer frågan om huruvida kraven på sändningsverksamheten uppfylls och i beredningsarbetet inför kommande sändningstillstånd för TV 4 överväger hur bl.a. kraven på befolkningstäckning och regionala sändningar skall se ut framöver. Mot denna bakgrund anser utskottet att vad som anförs i motionen inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I motion K243 (c) aktualiseras frågan om utökade möjligheter till tillfälliga sändningstillstånd för marksänd TV. Utskottet anser sig för närvarande inte berett att förorda att riksdagen skall vidta någon åtgärd med anledning av det som anförs i motionen. Emellertid vill utskottet peka på att det inom ramen

för de digitala marksändningarna kan finnas utrymme för programföretag att pröva sändningsverksamhet i t.ex. ett visst område. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionen.

1998/99:KU23

Det s.k. riksförbudet i närradion

Motionen

I motion 1998/99:K328 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (fp) konstateras att riksdagen i våras delade regeringens uppfattning att det s.k. riksförbudet i princip borde behållas. Motionärerna vidhåller sin uppfattning att det bör införas en bestämmelse om att undantag för sändningar av särskilt lokalt eller regionalt intresse skall kunna medges. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 15*).

Bakgrund

Gällande regler

Enligt 6 kap. 6 § radio- och TV-lagen får i närradio endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten.

I andra stycket sägs att under högst tio timmar per månad får dock en tillståndshavare sända program som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om innehållet i sändningarna

- är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar,
- främjar kunskap och bildning eller
- utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar.

De två sistnämnda undantagen infördes genom en lagändring den 1 juli 1998.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade under föregående riksmöte proposition 1997/98:77 om närradion m.m. (bet. 1997/98:KU28). I propositionen föreslogs bl.a. att förbudet mot sändning av centralproducerat programmaterial i närradio – det s.k. riksförbudet – i princip skulle behållas. Bestämmelsen om undantag föreslogs dock utvidgas till att gälla under högst tio timmar per månad för sändningar som främjar kunskap och bildning eller som utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar. Det utvidgade undantaget föreslogs utvärderas efter två år. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och avstyrkte bl.a. motioner, (c) och (fp), med förslag om ytterligare undantag från det s.k. riksförbudet när det gällde regionala sändningar.

Utskottets bedömning

Utskottet finner inte skäl att frånga sin tidigare avvisande hållning när det gäller ytterligare undantag från det s.k. riksförbudet. Motion K328 yrkande 15 (fp) avstyrks därför.

Motionerna

I motion 1998/99:K254 av Jan Backman (m) anføres att den nuvarande lagstiftningen om förbud mot viss avkodningsutrustning ger ett mycket begränsat skydd mot pirattittandet. Motionären framhåller att den svenska lagen inte innehåller något förbud mot att den enskilde använder piratutrustning för olovlig avkodning av krypterade TV-tjänster. Enligt motionären bör det prövas om inte lagen också borde innehålla ett förbud mot enskilds användning av piratutrustning. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 1*).

I motionen påpekas vidare att det krävs särskilda skäl och att det kan motiveras från allmän synpunkt för att någon skall dömas till böter eller fängelse för brott mot lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning. Denna s.k. särskilda åtalsregel gör enligt motionären lagen tandlös och har i praktiken inneburit att åklagarna inte driver åtal vidare om man inte kan visa att försäljningen av piratutrustning överstigit 200 000 kr. Motionären påpekar vidare att straffsatsen för brott är maximalt sex månaders fängelse. Enligt motionären verkar straffsatsen inte avskräckande och innebär dessutom ett hinder i arbetet med att utreda misstänkta brott. Straffet för grovt brott bör därför höjas så att husrannsakan möjliggörs. Vad som anförts om ändrad straffsats för grovt brott bör enligt motionären ges regeringen till känna (*yrkande 2*).

Motionären anför vidare att de skadelidandes möjligheter att erhålla skadestånd är mycket begränsade, eftersom regler saknas för beräkning av skadestånd. Regeringen bör därför ges till känna att det bör införas sådana regler i lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning (*yrkande 3*).

I motion 1998/99:K255 av Ewa Larsson (mp), med en i huvudsak likalydande text som i ovanstående motion, hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning att det medför ett förbud mot innehav av utrustning (*yrkande 1*).

Vidare hemställs i motionen att riksdagen begär förslag till sådan ändring i lagen att en straffsats för grovt brott införs med maximalt två års fängelse vid yrkesmässig hantering i stor omfattning eller där stor skada förorsakats de kodande företagen (*yrkande 2*).

Motionären hemställer också att riksdagen begär förslag hos regeringen till sådan ändring i lagen att den s.k. allmänna åtalsregeln avskaffas (*yrkande 3*).

I motionen hemställs därutöver att riksdagen begär förslag hos regeringen om att lagen utökas med regler för beräkning av skadestånd (*yrkande 4*).

I motion 1998/99:Kr276 av Charlotta L Bjälkebring m.fl. (v) konstateras att användningen av otillåten utrustning för avkodning av krypterade TV-tjänster har ökat i omfattning. Motionärerna anser att den nuvarande lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning behöver ses över för att en effektiv skärpning skall uppnås mot dem som yrkesmässigt tillverkar och säljer piratutrustning. Riksdagen bör hos regeringen begära en sådan utredning (*yrkande 1*).

Gällande regler

Lagen (1993:1367) om förbud mot viss avkodningsutrustning trädde i kraft den 1 januari 1994.

Enligt 2 § får avkodningsutrustning inte yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte olovligen tillverkas, överlåtas, hyras ut, installeras eller underhållas i avsikt att bereda någon utanför abonnentkretsen tillgång till innehållet i en kodad sändning som erbjuds mot betalning.

Den som uppsåtligen bryter mot 2 § skall enligt 3 § dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vidare sägs i 6 § att åklagare får väcka åtal endast om åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

EG-direktiv om rättsligt skydd för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd har antagit direktivet 98/84/EG av den 20 november 1998 om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång.

Enligt artikel 1 skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att på sitt territorium förbjuda sådan verksamhet som förtecknas i artikel 4 och för att införa de sanktioner och de möjligheter till rättelse som fastställs i artikel 5.

I artikel 4 sägs att medlemsstaterna inom sitt territorium skall förbjuda följande verksamheter:

- a) Tillverkning, import, distribution, försäljning, uthyrning eller innehav av olaglig utrustning i kommersiellt syfte.
- b) Installation, underhåll eller utbyte av olaglig utrustning i kommersiellt syfte.
- c) Marknadsföring av olaglig utrustning genom kommersiella meddelanden.

Av punkt 22 i ingressen till direktivet framgår att distribution av olaglig utrustning omfattar all överföring och saluföring av sådan utrustning för omsättning inom eller utom gemenskapen.

Vidare sägs i punkt 21 i ingressen att detta direktiv inte påverkar tillämpningen av bl.a. nationella regler som förbjuder innehav av olaglig utrustning för privat bruk.

Enligt artikel 5.1 skall sanktionerna vara verkkningsfulla, avskräckande och proportionerliga i förhållande till de följder den otillåtna verksamheten eventuellt kan få.

Vidare sägs i artikel 5.2 att medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att leverantörer av skyddade tjänster, vars intressen påverkas av sådan otillåten verksamhet som anges i artikel 4 och som bedrivs på

medlemsstaternas territorium, har tillgång till lämpliga möjligheter till rättelse, däribland möjlighet att väcka skadeståndstalan och att utverka ett föreläggande eller annan förebyggande åtgärd och där det anses lämpligt att få anhålla om att olaglig utrustning avlägsnas från kommersiella kanaler.

I punkt 23 i ingressen till direktivet sägs att de sanktioner och möjligheter till rättelse som föreskrivs i detta direktiv inte påverkar användningen av någon annan sanktion eller möjlighet till rättelse enligt nationell lag, såsom förebyggande åtgärder i allmänhet eller beslagtagande av olaglig utrustning. Medlemsstaterna är inte förpliktade att stadga straffrättsliga sanktioner mot otillåten verksamhet som omfattas av direktivet. Medlemsstaternas bestämmelser för skadeståndstalan skall överensstämma med deras nationella lagstiftning och rättssystem.

Enligt artikel 6.1 skall medlemsstaterna sätta i kraft de lagar eller andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 28 maj 2000.

Utskottet har inhämtat att en departementspromemoria med förslag om direktivets genomförande i svensk lagstiftning är under utarbetande i Regeringskansliet. Promemorian beräknas vara färdig under våren 1999.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade under föregående riksmöte motioner, (m) och (kd), med liknande innehåll som de nu aktuella (bet. 1997/98:KU16). Därvid konstaterade utskottet att det pågick ett arbete inom EU med ett direktiv som i viss mån tillgodosåg motionerna. Enligt utskottets mening behövdes inte något tillkännagivande till regeringen i dessa delar. Det kunde enligt utskottet inte uteslutas att direktivet kunde föranleda överväganden också i de andra avseenden som motionerna gällde. Utskottet var emellertid inte berett att nu förorda skärpningar i lagen om förbud beträffande viss avkodningsutrustning utan ansåg att resultatet av arbetet med direktivet borde avvaktas. Motionerna avstyrktes därför.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att utvecklingen på TV-området, bl.a. övergången från analog till digital distributionsteknik, innebär att utbudet av krypterade TV-tjänster och andra krypterade elektroniska tjänster kommer att öka. Detta innebär i sin tur ett ökat behov av ett effektivt rättsligt skydd mot otillåten avkodning. I flera motioner aktualiseras frågan om en skärpning av den nu gällande svenska lagstiftningen. Som framgår av redovisningen ovan har ett EG-direktiv nyligen antagits om rättsligt skydd för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång. Utskottet konstaterar att det är frågan om ett minimidirektiv och att det överläts åt medlemsländerna att t.ex. bestämma om förbud mot innehav av olaglig utrustning och att utforma eventuella straffrättsliga sanktioner. Enligt utskottets mening är det med hänsyn till den pågående tekniska utvecklingen av stor betydelse att direktivet genomförs i svensk lagstiftning så att ett effektivt skydd, både ur ekonomisk och upp-

hovsrättslig synvinkel, mot otillåten avkodning uppnås. Härvid måste självklart nödvändiga avvägningar göras mot såväl mer grundläggande rättsliga principer som mot vad som i övrigt gäller på det straffrättsliga och skadeståndsrättsliga området. Utskottet utgår från att regeringen i arbetet med att ta fram ett förslag för genomförandet av direktivet noggrant prövar synpunkter av det slag som utskottet nu framfört. Mot denna bakgrund anser utskottet att vad som anförs i motionerna K254 (m), K255 (mp) och Kr276 yrkande 1 (v) för närvarande inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionerna avstyrks därför.

Användande av s.k.V-chip

Motionen

I motion 1998/99:Kr274 Av Birger Schlaug m.fl. (mp) anförs att en möjlig metod för att begränsa videovåldet är de V-chip som kan användas för att spärra vissa TV-utsändningar. Vad som anförts om V-chip bör ges regeringen till känna (*yrkande 54*).

Bakgrund

Gällande EG-rätt

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd har den 30 juni 1997 antagit direktiv 97/36/EG om ändring av rådets direktiv 89/552/EG (TV-direktivet).

I enlighet härmed har en ny artikel, artikel 22 b, införts i TV-direktivet. Denna artikel innebär att EG-kommissionen inom ett år från det datum då direktivet offentliggjordes och i samarbete med de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna skall utföra en undersökning av de eventuella för- och nackdelar med ytterligare åtgärder i syfte att underlätta för föräldrar eller vårdnadshavare att kontrollera de program som underåriga får se. Denna undersökning skall bl.a. omfatta det önskvärda av att det ställs krav på att nya TV-apparater har sådan teknisk utrustning att föräldrar eller vårdnadshavare har möjlighet att spärra vissa program.

Utskottet har inhämtat att den undersökning som kommissionen skall genomföra enligt artikel 22 b i TV-direktivet kommer att vara slutförd under våren 1999.

I departementspromemorian *Genomförande av EG:s TV-direktiv* (Ds 1998:21) anges att bakgrunden till bestämmelsen är förslag från Europaparlamentet om att det i direktivet skall tas in regler om att alla program skall kodas med avseende på skadlighet för minderåriga och att alla TV-mottagare som marknadsförs inom EG skall vara försedda med en teknisk anordning som gör det möjligt att filtrera bort program.

Enligt promemorian är den tekniska anordning som avses det s.k. V-chip, som föreslogs i Kanada i början av 1990-talet, eller någon liknande anordning. Uttrycket "V-chip" eller varumärkesnamnet "the Vyou Control Chip" syftar på en modul som kan byggas in i en TV-mottagare och programmeras för att blockera vissa program som den känner igen genom särskilda koder

som sänds ut tillsammans med TV-sändningen. Avsikten med anordningen är att föräldrar och andra skall kunna "filtrera bort" program som de anser att barn inte bör få se.

Enligt artikel 26 i TV-direktivet skall kommissionen senast den 31 december 2000 och vartannat år därefter överlämna en rapport om genomförandet av direktivet och, om nödvändigt, utarbeta ytterligare förslag för att anpassa det till utvecklingen på TV-sändningsområdet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade under föregående riksmöte motioner (mp) med ett liknande innehåll som den nu aktuella. Enligt utskottet borde den undersökning som skall företas inom EG-kommissionen när det gäller bl.a. behovet av krav på tillgång till s.k. V-chip avvaktas. Utskottet avstyrkte därför motionerna.

Utskottets bedömning

Som framgått kommer EG-kommissionen inom kort att vara färdig med sin undersökning enligt artikel 22 b i TV-direktivet när det gäller bl.a. behovet av tillgång till s.k. V-chip. Utskottet utgår från att regeringen noggrant följer upp resultatet av kommissionens arbete och därvid bevakar intresset av ett förstärkt skydd för underåriga mot olämpliga TV-program. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion Kr274 yrkande 54 (mp).

Mediemyndighet

Motionen

I motion 1998/99:Kr276 av Charlotta L. Bjälkebring m.fl. (v) anfördes att en sammanhållen mediemyndighet bör inrättas. Enligt motionärerna behövs en sådan myndighet för att ta ett helhetsgrepp på mediepolitiken, hantera de svåra frågorna om ny teknik och medielandskapets stora förändringar samt vidta åtgärder för att säkra en möjlighet för alla att nyttja sin yttrandefrihet. Myndigheten bör även ansvara för forskning om och kartläggning av hur våld, barnreklam, reklam och porr påverkar människan. Motionärerna anser att riksdagen bör besluta om att ge regeringen i uppdrag att ge Medieutredningen tilläggsdirektiv att utreda hur de många olika organ som i dag finns på området kan föras samman till en gemensam mediemyndighet (*yrkande 2*).

Bakgrund

Allmänt

Våren 1994 beslutade riksdagen (prop. 1993/94:160, bet. 1993/94:KU37, 1993/94:276) om en ny myndighetsorganisation på radio- och TV-området. Två nya myndigheter – Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för

radio och TV – ersatte den 1 juli 1994 de tidigare myndigheterna Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd. Ansvar för tillståndsgivning lades på Radio- och TV-verket, medan ansvaret för granskning av att programreglerna efterlevs lades på Granskningsnämnden.

Enligt uppgift från Kulturdepartementet pågår för närvarande ett arbete inom Regeringskansliet med utvärdering och översyn av myndighetsorganisationen på radio- och TV-området.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade under föregående riksmöte en motion (v) med liknande innehåll som den nu aktuella (bet. 1997/98:KU16). När det gällde frågan om en sammanhållen mediemyndighet ville utskottet hänvisa till att den nuvarande myndighetsorganisationen på radio- och TV-området tillkom för mindre än fyra år sedan mot bakgrund av behovet av att tillstånds- respektive granskningsverksamhet inte bör ligga hos samma myndighet. Utskottet gjorde inte nu någon annan bedömning än vid tillkomsten av myndighetsorganisationen och avstyrkte motionen.

Utskottets bedömning

Utskottet vill återigen erinra om att den nuvarande, och förhållandevis nya, myndighetsorganisationen på radio- och TV-området tillkom mot bakgrund av behovet av att tillstånds- respektive granskningsverksamhet inte bör ligga hos samma myndighet. Inte heller nu finner utskottet skäl att göra någon annan bedömning än den som gjordes vid myndighetsorganisationens tillkomst. Utskottet noterar vidare att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med utvärdering och översyn av myndighetsorganisationen. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion Kr276 yrkande 2 (v).

Utredning om brett mediestöd

Motionen

I motion 1998/99:Kr276 av Charlotta L Bjälkebring m.fl. (v) påpekas att höjda produktions- och papperskostnader inneburit en kraftig rationalisering i branschen, vilket kan hota den regionala bevakningen och försämra journalistiken. Fortsatt höga produktionskostnader, nya möjligheter med databaserade tidningar, minskad betalningsförmåga hos läsarna och nya medievanor innebär enligt motionärerna en stor fara för de lokala och regionala dagstidningarnas överlevnad i ett längre perspektiv. Motionärerna anser att en diskussion redan nu bör inledas om hur presstödet kan omvandlas till ett bredare mediestöd för att på sikt garantera mångfalden. Riksdagen bör hos regeringen begära en parlamentarisk utredning med uppgift att återkomma med förslag om hur ett brett mediestöd skall utformas (*yrkande 3*).

Vid bifall till yrkande 3 hemställs i motionen att den parlamentariska utredningen om ett brett mediestöd även bör få i uppdrag att se över funktions-

hindrades tillgång till olika medier (*yrkande 4*). Motionärerna pekar härvid på möjligheterna för synskadade att i elektronisk version ta del av tryckt information. Vidare anser motionärerna att hela dagspressen på sikt måste bli tillgänglig för synskadade. Motionärerna anser också att film, video, tidningar, tidskrifter och TV måste bli tillgängliga för synskadade.

Den parlamentariska utredningen bör även se på möjligheten att fördela det breda mediestödet till lokala radio- och TV-sändningar (*yrkande 5*).

Bakgrund

Brett mediestöd

Under föregående riksmöte behandlade utskottet en motion (v) med yrkande om en utredning om ett brett mediestöd som ersättning för presstödet (bet. 1997/98:KU16). Utskottet var inte berett att förorda en sådan utredning. I sammanhanget ville utskottet hänvisa till att frågan om bidrag till svensk kvalitetsproduktion producerad utanför de sändande bolagens TV-produktion, med anledning av betänkandet Bidrag till fri svensk TV-produktion (SOU 1997:172) för närvarande bereddes inom Regeringskansliet. Motionen avstyrktes därför.

Funktionshindrades tillgång till medier

Villkor för sändningar

Sändningstillstånden för Sveriges Televison, Sveriges Radio och Utbildningsradion innehåller ett likalydande villkor om att företagen är skyldiga att beakta funktionshindrades behov. Genom att utnyttja befintlig och ny teknik skall företagen under tillståndsperioden öka möjligheterna för funktionshindrade att ta del av programmen. I fråga om program om och för funktionshindrade skall de tre företagen sinsemellan fördela ansvaret för olika insatser.

Enligt 5 § i sändningstillståndet för TV 4 skall stora underhållningsprogram och svensk TV-dramatik göras tillgängliga för funktionshindrade i minst samma omfattning som under 1996. Verksamheten för funktionshindrade skall under tillståndsperioden utökas i den mån nya tekniska förutsättningar gör detta möjligt inom ramen för oförändrade kostnader.

Tidigare riksdagsbehandling

I budgetpropositionen för 1999 (prop. 1998/99:1 utg.omr. 1) anför regeringen att sammanlagt 86 dagstidningar gavs ut som taltidningar vid utgången av år 1997. Under året tillkom tre taltidningar. Mångfalden är enligt regeringens bedömning god. Regeringen konstaterar dock att omkring hälften av alla dagstidningar saknar taltidning. Bland tidningar som kommer ut 6–7 dagar per vecka är emellertid andelen taltidningar högre.

Regeringen anför vidare att Taltidningsnämnden genom olika åtgärder har ökat resurserna för att starta utgivning av taltidningar, vilket skapar förutsätt-

ningar för en större mångfald. Taltidningsnämnden bedömer att servicen till abonnenterna fortfarande är god.

Konstitutionsutskottet godkände regeringens förslag till anslag för stöd till radio- och kassettidningar (bet. 1998/99:KU1).

Kulturutskottet har nyligen, liksom under föregående riksmöte, behandlat motioner, (m), (c), (kd), (fp) och (s), som har berört frågor om Sveriges Televisions tillgänglighet för synskadade samt tillgängligheten för hörselskadade till TV-program i Sveriges Televisions och andra TV-kanalers utbud (bet. 1998/99:KrU3). Utskottet konstaterade att Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion i september 1997 hade träffat en överenskommelse om insatser för funktionshindrade. Av överenskommelsen framgår bl.a. att Sveriges Television ingående studerat frågan om synskadades tillgång till utländska program och avsåg att fortsätta att följa utvecklingen på området, bl.a. i samarbete inom European Broadcasting Union. Sveriges Television avsåg vidare att under tillståndsperioden genomföra realistiska försök med s.k. syntolkning.

Kulturutskottet anförde när det gällde tillgängligheten för synskadade att det i förberedelsearbetet inför nästa tillståndsperiod ingående bör diskuteras hur synskadades tillgång till TV-programmen kan förbättras. En av förutsättningarna för ett förnyat sändningstillstånd för Sveriges Television bör enligt utskottets mening vara att kraven på företaget i detta hänseende höjs ytterligare i jämförelse med kraven i nu gällande tillstånd. Utskottet ville i sammanhanget erinra om att Sveriges Television inom kort kommer att inleda digitala sändningar över marknätet. Den digitala sändningstekniken kommer att medföra stor överföringskapacitet och möjlighet till fler programtjänster, något som borde förbättra situationen för de synskadade. Utskottet förutsatte att regeringen i förberedelserna inför kommande tillstånd beaktar vad utskottet här har anfört. Med hänvisning till det anförda avstyrktes motionerna.

När det gällde hörselskadades tillgång till Sveriges Television och andra TV-kanalers programutbud anförde kulturutskottet att det är av största vikt att även frågan om hörselskadades förbättrade tillgång till public service-TV beaktas i kommande public service-beredning. Även de möjligheter som följer med övergången till digitaliserade sändningar att ge hörselskadade bättre service bör diskuteras i beredningsarbetet. På samma sätt som när det gäller synskadades tillgång till Sveriges Televisions program bör enligt utskottet en förutsättning för ett förnyat sändningstillstånd vara att tillgängligheten för hörselskadade förbättras ytterligare. Utskottet konstaterade vidare då det gällde kraven på andra programföretag än Sveriges Television att dessas verksamhet ligger utanför utskottets beredningsområde. Därför inskränkte sig utskottet till att understryka vikten av att även dessa programföretag verkar för att göra sina program tillgängliga för personer med funktionshinder. Utskottet förutsatte att regeringen i förberedelserna inför kommande tillstånd beaktar vad utskottet här anfört och avstyrkte motionerna.

I likhet med vad utskottet uttalade under föregående riksmöte är utskottet inte heller nu berett att förorda att en utredning skall tillkallas om ett brett mediestöd i syfte att ersätta presstödet. Utskottet avstyrker därför motion Kr276 yrkande 3 (v).

När det gäller vad som i motionen anförs om funktionshinderades tillgång till medier delar utskottet motionärernas uppfattning att detta är en fråga som förtjänar särskild uppmärksamhet. Utskottet kan härvid konstatera att utvecklingen för taltidningarna årligen behandlas av riksdagen inom ramen för budgetbehandlingen och det särskilda anslaget för detta ändamål. Som framgår av redovisningen ovan ingår som villkor i Sveriges Televisions, Sveriges Radios och Utbildningsradions sändningstillstånd samt i sändningstillståndet för TV 4 att företagen skall beakta funktionshinderades behov. Kulturutskottet har vidare nyligen, liksom under föregående riksmöte, behandlat motioner som har berört frågor om tillgängligheten för synskadade och hörselskadade till TV-program i Sveriges Televisions och andra TV-kanalers utbud. Kulturutskottet uttalade att en av förutsättningarna för ett förnyat sändningstillstånd för Sveriges Television bör vara att kraven på tillgänglighet för såväl syn- som hörselskadade höjs ytterligare jämfört med vad som nu är fallet. Konstitutionsutskottet kan således konstatera att frågor om funktionshinderades tillgång till medier nyligen har varit föremål för behandling i såväl kultur- som konstitutionsutskotten. Utskottet utgår vidare från att regeringen fortlöpande bevakar denna fråga. Mot denna bakgrund är utskottet för närvarande inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av vad som anförs i motion Kr276 yrkande 4 (v). Motionen avstyrks därför i denna del.

I motionen anförs vidare att en utredning om brett mediestöd även bör se på möjligheterna att fördela ett sådant stöd till lokala radio- och TV-sändningar (yrkande 5). Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att det ges utrymme för lokala icke-kommersiella TV- och radio-sändningar. Enligt utskottets mening finns här anledning att avvakta utvecklingen av såväl de digitala TV-sändningarna i marknätet som den digitala ljudradion. Mot denna bakgrund är utskottet inte heller i denna del berett att förorda någon åtgärd från riksdagens sida. Motion Kr276 (v) avstyrks således också i denna del.

Distribution av tidningar och tidskrifter

Motionen

I motion 1998/99:K333 av Matz Hammarström och Per Lager (mp) anförs att för att tryckfrihetens goda principer skall kunna omsättas i praktiken, krävs distributionskanaler så att de tidningar som trycks också kan nå sina läsare. Motionärernas uppfattning är att det råder allvarliga problem med dessa distributionskanaler i Sverige i dag och att detta hindrar det fria meningsutbytet. Enligt motionärerna är det så allvarligt att det krävs åtgärder från riksdagen. Distributionskanalerna för tidningar och tidskrifter måste

Bakgrund

Under föregående riksmöte behandlade utskottet en motion (mp) med ett liknande innehåll som den nu aktuella. Utskottet hänvisade till att frågan om distribution av tidskrifter för lösnummerförsäljning nyligen varit föremål för utredning. Såväl Utredningen om boken och kulturtidskriften som Rådet för mångfald inom massmedierna hade utrett frågan. Utskottet konstaterade att frågan nu var under beredning i Regeringskansliet. Enligt utskottets mening borde resultatet av detta beredningsarbete avvaktas. Motionen avstyrktes därför.

Under våren 1998 behandlade kulturutskottet proposition 1997/98:98 *Litteraturen och läsandet* (bet. 1997/98:KrU15). I propositionen föreslog regeringen att det statliga stödet för utgivning av litteratur skulle kompletteras med ett distributionsstöd. Förslaget innebar i huvudsak att det förlag som erhåller stöd för sin utgivning skall tillhandahålla ett exemplar av varje stödd titel för distribution till folkbibliotek och bokhandel. Varje kommun och 100 bokhandlar föreslogs få var sitt exemplar. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag i denna del.

I detta sammanhang behandlade utskottet också en motion (v) om ett fungerande distributionsnät för kulturtidskrifter. Utskottet konstaterade att några av förslagen i propositionen syftade till att förbättra informationen om kulturtidskrifterna. Genom att folkbiblioteken ges möjlighet att gratisprenumerera på tidskrifter kan de lånas och läsas av presumtiva prenumeranter. Den omständigheten att tidskriftskatalogen i fortsättningen skulle komma att ges ut på Internet kunde enligt utskottet innebära att en ny och betydligt större publik nås av information om kulturtidskrifterna än vad som hittills varit möjligt. Utskottet konstaterade att här nämnda åtgärder kunde innebära att efterfrågan på kulturtidskrifter ökar. Därmed torde även tidskrifternas intäkter på sikt förbättras. Enligt utskottets mening borde effekterna av de föreslagna åtgärderna först utvärderas innan det finns anledning att överväga behovet av andra stödåtgärder. Med hänvisning till det anförda avstyrktes motionen.

Utskottets bedömning

Som framgår av redogörelsen ovan har frågan om distributionsstöd nyligen behandlats i kulturutskottet. Kulturutskottet har därvid avstyrkt en motion om ett fungerande distributionsstöd för kulturtidskrifter med motiveringen att effekter av andra stödåtgärder först borde utvärderas. Konstitutionsutskottet finner inte skäl att göra någon annan bedömning och avstyrker därför motion K333 (mp).

Utskottet hemställer

1. beträffande *bestämmelse om en svensk TV-lista*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1997/98:184 i denna del och med avslag på motion 1998/99:Kr519 yrkande 11 antar utskottets i bilaga 3 intagna förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844),

res. 1 (m, fp)

2. beträffande *en svensk TV-lista*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:K1 och 1998/99:K252 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res. 2 (s, c, mp)

3. beträffande *grundläggande principer för fria medier*

att riksdagen avslår motion 1998/99:K323 yrkandena 1–3,

res. 3 (m)

4. beträffande *enhetlig lagstiftning för elektroniska tjänster*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T220 yrkande 6,

5. beträffande *ägarbegränsningar*

att riksdagen avslår motion K323 yrkande 4,

res. 4 (m)

6. beträffande *digital TV*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K231 yrkande 16, 1998/99:K282 yrkande 1, 1998/99:K323 yrkande 5, 1998/99:K328 yrkande 13 och 1998/99:T220 yrkande 9,

res. 5 (m)

res. 6 (fp)

7. beträffande *digital radio*

att riksdagen avslår motion 1998/99:K323 yrkande 14,

res. 7 (m)

8. beträffande *regionala koncessioner genom auktionsförfarande*

att riksdagen avslår motion 1998/99:K323 yrkande 10,

res. 8 (m)

9. beträffande *regional och lokal TV*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K331 och 1998/99:K243,

10. beträffande *det s.k. riksförbudet i närradion*

att riksdagen avslår motion 1998/99:K328 yrkande 15,

res. 9 (m, kd, c, fp)

11. beträffande *förbud mot viss avkodningsutrustning*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K254, 1998/99:K255 och 1998/99:Kr276 yrkande 1,

12. beträffande *användande av s.k. V-chip*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr274 yrkande 54,

13. beträffande *mediemyndighet*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr276 yrkande 2,

14. beträffande *utredning om brett mediestöd*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr276 yrkandena 3–5,
res. 10 (v)

1998/99:KU23

15. beträffande *distribution av tidskrifter*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K333.

Stockholm den 13 april 1999

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Pär-Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Jerry Martinger (m), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson (s), Tommy Waidelich (s), Mats Einarsson (v) Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Kenth Högström (s).

Reservationer

1. Bestämmelse om en svensk TV-lista (mom. 1)

Per Unckel (m), Jerry Martinger (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Helena Bargholtz (fp) anser,

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Regeringens förslag" och på s. 9 slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Enligt regeringens förslag skall en bestämmelse införas i radio- och TV-lagen som möjliggör att en svensk lista över evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället kan upprättas. En sådan ordning innebär enligt utskottets mening ett stort och oacceptabelt ingrepp, t.ex. i en idrottsorganisations rätt till det egna arrangemanget. Utskottet vill i likhet med motion 1998/99:Kr519 yrkande 11 framhålla att regeringens förslag innebär att idrotten i realiteten mister förfoganderätten till sina egna arrangemang. De principiella konsekvenserna av det expropriationsliknande ingrepp som propositionens förslag i realiteten innebär berörs över huvud taget inte i regeringens redovisning. Inte heller redovisas de vidare konsekvenserna av att annat än sportevenemang skulle kunna beröras.

Vid sidan av de principiella invändningarna leder regeringens förslag enligt utskottets mening också till svåra konsekvenser för idrotten. Utskottet vill också peka på att risken för att stora idrottsevenemang förläggs till andra länder i stället för Sverige inte är analyserad. Mot denna bakgrund bör med bifall till motion 1998/99:Kr519 yrkande 11 regeringens förslag avslås.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *bestämmelse om en svensk TV-lista*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr519 yrkande 11 avslår regeringens förslag i proposition 1997/98:184 till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) såvitt avser 6 kap. 10 § i denna del,

1998/99:KU23

2. En svensk TV-lista (mom. 2)

Göran Magnusson (s), Pär-Axel Sahlberg (s), Mats Berglind (s), Kerstin Kristiansson (s), Tommy Waidelich (s), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c) och Kenth Högström (s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Konstitutionsutskottet konstaterar" och slutar med "1998/99:K252 (m)." bort ha följande lydelse:

Konstitutionsutskottet vill för egen del framhålla att bakgrunden till TV-direktivets bestämmelse om allmänhetens tillgång till viktiga evenemang är att det har kunnat konstateras en ökad tendens till att företag köper upp sändningsrättigheter till intressanta evenemang, särskilt inom sportområdet. Det kan befaras att evenemangen till stor del kommer att sändas i krypterade betal-TV-sändningar och således kommer att vara tillgängliga för endast en begränsad del av befolkningen. Utskottet vill påpeka att det genom en svensk TV-lista kan skapas en garanti för att de viktigaste evenemangen inte sänds exklusivt i betal-TV utan också blir tillgängliga för en väsentlig del av allmänheten i Sverige.

Utskottet konstaterar att regeringens förslag till konstruktion av den aktuella bestämmelsen i radio- och TV-lagen innebär att det ankommer på regeringen att besluta om en svensk TV-lista skall upprättas och att fastställa dess innehåll. Enligt utskottets mening bör frågan om en svensk lista skall upprättas eller inte och dess innehåll avgöras med utgångspunkt i den grundtanke som ligger bakom TV-direktivets bestämmelse, nämligen att allmänheten i en viss stat inte skall uteslutas från möjligheten att i fri TV se evenemang som är av särskild vikt för samhället i den staten. När det gäller idrottsvenemang där rättigheter upplåtits av svenska arrangörer torde det utifrån vad som hittills erfarits normalt finnas anledning att anta att evenemangen kommer att göras tillgängliga i fri TV för en väsentlig del av allmänheten på sätt som avses i TV-direktivet, även om evenemangen inte är upptagna på en svensk lista. Utskottet utgår från att regeringen upprättar och för upp evenemang på en svensk lista först när det finns ett behov av att på detta sätt säkerställa att de aktuella evenemangen skall bli tillgängliga för den svenska allmänheten. Någon särskild begränsning bör därför inte ställas upp för regeringen i den situationen att ett sådant behov har uppstått. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 1998/99:K1 (c) och 1998/99:K252 (m).

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *en svensk TV-lista*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K1 och 1998/99:K252,

Per Unckel (m), Jerry Martinger (m), Inger René (m) och Nils Fredrik Aurelius (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "yrkandena 1–3 (m)." bort ha följande lydelse:

Yttrandefriheten och tryckfriheten utgår från att mångfald bäst skyddas och stärks av etableringsfrihet. Det måste enligt utskottets mening råda en stor frihet att ge ut och distribuera medieprodukter och pröva deras ekonomiska bärkraft. Utskottet anser att det så långt som möjligt inom ramen för de tekniska begränsningarna bör vara läsarna, lyssnarna, tittarna och användarna som genom sina val avgör vilka medier som skall ha förutsättningar att distribueras. Det får inte vara politiskt grundat godtycke som avgör vilka begränsningar som skall gälla.

När det gäller etermedierna vill utskottet framhålla att det skall vara yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetens principer som skall utgöra ramen för vad som får sändas. Utskottet anser att det därutöver saknas skäl för staten att reglera hur och vad olika medieföretag får sända. En skyldighet för ett programföretag att i sin redaktionella verksamhet hålla sig till en i förväg lämnad programförklaring kan enligt utskottets mening ifrågasättas från konstitutionell synpunkt.

Utskottet vill framhålla att statens ansvar är att slå vakt om yttrande- och etableringsfriheten. Därmed uppnås en mångfald på publikens och samhällets villkor. För ett vitalt kultursamhälle är det enligt utskottets mening av stor vikt att det finns så många forum för skapande som möjligt. Teknikens möjligheter bör vidare styra hur många kanaler som skall nå publiken, och intresset för att sända och publikens efterfrågan bör avgöra hur många alternativ som skall finnas tillgängliga. Utskottet vill peka på att en sådan politik för fria medier kommer att leda till att teknikens utveckling sker utifrån de enskilda medborgarnas behov och intressen. Gränserna mellan olika medier kommer därigenom att luckras upp. Detta ställer enligt utskottets mening krav på lagstiftning som ger frihet för de nya mediernas utveckling.

Vad som nu anförts bör med bifall till motion K323 yrkandena 1–3 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *grundläggande principer för fria medier*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K323 yrkandena 1–3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Ägarbegränsningar (mom. 5)

Per Unckel (m), Jerry Martinger (m), Inger René (m) och Nils Fredrik Aurelius (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "i Regeringskansliet." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att man inte kan bortse från den globalisering av mediemarknaden som pågår. Det är därför enligt utskottets mening av stor

betydelse att svenska företag ges möjligheter att konkurrera på goda villkor. Svenska medieföretag som i Sverige och utomlands verkar inom en internationell konkurrens skall inte hindras från att utveckla sina möjligheter. Utskottet anser därför att det, såsom anförts i motion K323 (m), skall vara möjligt att agera inom alla distributionsformer så att konkurrenskraftiga regionala medieföretag kan skapas och vidmakthållas. Enligt utskottets mening skall hinder för tidningsföretag att äga radiostationer därför avskaffas. Vad som anförts om begränsningar av medieföretags ägande bör med bifall till motion K323 yrkande 4 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *ägarbegränsningar*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K323 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Digital TV (mom. 6)

Per Unckel (m), Jerry Martinger (m), Inger René (m) och Nils Fredrik Aurelius (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med ”Som framgår” och slutar med ”avstyrks därför.” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill ifrågasätta utbyggnaden av det markbundna stolpnätet för digitala sändningar. Denna utbyggnad leder enligt utskottets mening in i en teknologisk återvändsgränd. Utskottet vill framhålla att den pågående digitaliseringen av kabelnäten kan tioudubbla utrymmet för kanaler och främjar utvecklingen av datakommunikation. Den innebär också att utrymme ges för digitala tjänster i hemmen. Tillsammans med den snabba tillväxten av satelliter för digital kommunikation kommer denna tekniska utveckling att innebära en revolution för den enskildes möjligheter till informationsinhämtning och kommunikation. Enligt utskottets mening medför utbyggnaden av det digitala marknätet att mångfalden inte ökar i möjligaste mån och innebär en icke önskvärd kontroll över vilka som skall få sända. Denna utbyggnad innebär dessutom högre kostnader. Utskottet anser att staten i stället bör bereda utrymme och skapa gynnsamma villkor för en snabb och omfattande digitalisering liksom en utbyggnad av den informationstekniska infrastrukturen på marknadens villkor. Vad utskottet anförts bör med bifall till motionerna K282 yrkande 1 (m) och K323 yrkande 5 (m), med anledning av motion T220 yrkande 9 (m) samt med avslag på motionerna K231 yrkande 16 (fp) och K328 yrkande 13 (fp) ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *digital TV*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:K282 yrkande 1 och 1998/99:K323 yrkande 5, med anledning av motion 1998/99:T220 yrkande 9 samt med avslag på motionerna 1998/99:K231 yrkande 16 och 1998/99:K328 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Helena Bargholtz (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med ”Som framgår” och slutar med ”avstyrks därför.” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening skall digitaliseringen av TV-mediet och formerna för distribution av sändningarna inte vara en politisk fråga. Utskottet vill framhålla att en stark konkurrens råder och att det finns goda möjligheter för konsumentintressen att göra sig gällande. Därför anser utskottet att staten bör utforma nya principer för fördelningen av sändningstillstånden i det digitala marknätet. Statens val av de företag som skall få sända bör göras med hänsyn till ekonomisk betalningsvilja och inte utifrån politiskt godtycke. Utskottet vill vidare framhålla att största möjliga frekvensutrymme bör ställas till tittarnas och programföretagens förfogande. Vad som nu anförts bör med bifall till motionerna K231 yrkande 16 (fp) och K328 yrkande 13 (fp) samt med avslag på motionerna K282 yrkande 1 (m), K323 yrkande 5 (m) och T220 yrkande 9 (m) ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *digital TV*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:K231 yrkande 16 och 1998/99:K328 yrkande 13 samt med avslag på motionerna 1998/99:K282 yrkande 1, 1998/99:K323 yrkande 5 och 1998/99:T220 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Digital radio (mom. 7)

Per Unckel (m), Jerry Martinger (m), Inger René (m) och Nils Fredrik Aurelius (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med ”Som framgår” och på s. 20 slutar med ”yrkande 14 (m).” bort ha följande lydelse:

Som framgår ovan har Utredningen om den framtida lokalradion nyligen avlämnat sitt betänkande till regeringen. I betänkandet har utredningen också redovisat resultatet av sin utvärdering av det tidigare arbetet med de digitala ljudradiosändningarna. Betänkandet är nu under beredning i Regeringskansliet. Enligt utskottets mening bör riksdagen emellertid, i enlighet med vad som anförts i motion K323 yrkande 14 (m), redan nu uttala sig för en ändrad inriktning för den digitala ljudradion så att den skall ges möjlighet att utvecklas. Utskottet anser att detta förutsätter ett tillståndsförfarande liknande det som gäller för den privata lokalradion. Detta tillståndsförfarande bör enligt utskottets mening utgöras av ett auktionssystem och långvariga sändningstillstånd. På detta sätt kan det oberoende och den stabilitet uppnås som krävs för att programföretag skall göra de stora investeringar som behövs för att etablera ny sändningsteknik och en ny marknad. Vad utskottet anförts bör med bifall till nämnda motion ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *digital radio*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K323 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

1998/99:KU23

8. Regionala koncessioner genom auktionsförfarande (mom. 8)

Per Unckel (m), Jerry Martinger (m), Inger René (m) och Nils Fredrik Aurelius (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "yrkande 10 (m)." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att frågan om regionala koncessioner för att sända TV i marknätet inte regleras i radio- och TV-lagen. De regionala sändningar som förekommer i dag sker inom ramen för tillstånden för rikstäckande TV. Enligt utskottets mening bör staten genom regionala koncessioner lämna möjlighet till regionala TV-stationer att börja sända med olika delar av landet som sändningsområden. I enlighet med vad som anføres i motion K323 yrkande 10 (m) bör de TV-bolag som växer fram ur en sådan process genom samarbete kunna genomföra nationella sändningar inom ramen för de två markbundna frekvenser som i dag finns tillgängliga. Utskottet anser att koncessionerna skall fördelas genom ett auktionsförfarande. Vad utskottet nu anför bör med bifall till den nämnda motionen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *regionala koncessioner genom auktionsförfarande*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K323 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

9. Det s.k. riksförbudet i närradion (mom. 10)

Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Jerry Martinger (m), Inger René (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Åsa Torstensson (c) och Helena Bargholtz (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns ett rättmätigt behov för många föreningar att kunna sända material som är av allmänt intresse i regionen. Sådana sändningar kan fylla en viktig funktion för att nå fler människor med informativa program och för att sprida den kunskap som annars bara förmedlas i föreläsningssalar. Enligt utskottets mening bör det därför, såsom anføres i motion K328 yrkande 15 (fp), införas en bestämmelse i radio- och TV-lagen om ytterligare undantag från det s.k. riksförbudet så att sändningar av särskilt lokalt eller regionalt intresse kan medges. Detta bör med bifall till den nämnda motionen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *det s.k. riksförbudet i närradion*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K328 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Kenneth Kvist (v) och Mats Einarsson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med ”I likhet” och slutar med ”också i denna del.” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att de lokala och regionala dagstidningarna har en stor betydelse som sammanhållande faktor och forum för information i en bygd. Fortsatt höga produktionskostnader, nya möjligheter med databaserade tidningar, minskad betalningsförmåga hos läsarna och nya medievanor innebär en stor fara för dessa tidningars överlevnad i ett längre perspektiv. Enligt utskottets mening bör därför redan nu, såsom anförs i motion Kr276 yrkande 3, en utredning påbörjas med uppgift att överväga hur pressstödet kan omvandlas till ett bredare mediestöd.

Det kan vidare konstateras att den nya informationstekniken öppnar vägar för synskadade när det gäller kommunikation och tillgång till information. Datorn kan även utgöra ett hjälpmedel för t.ex. dyslektiker. Det borde enligt utskottets mening anses självklart att dator betraktas som ett nödvändigt hjälpmedel för personer som inte har förmåga att ta del av tryckt text. Utskottet vill vidare framhålla att stora delar av kultur- och medieutbudet alltjämt inte är tillgängligt för synskadade. Det gäller t.ex. TV:s utbud, många tidningar och tidskrifter samt film och video. Utskottet delar därför vad som anförs i motion Kr276 yrkande 4 när det gäller att nämnda utredning också bör få i uppdrag att se över funktionshindrades tillgång till olika medier.

Utskottet delar därutöver vad som anförs i motion Kr276 yrkande 5 om att det alltjämt finns ett behov av att utveckla den icke-kommersiella lokal-TV:n. Den lokala televisionen utgör inte minst ett viktigt komplement till de utländska satellitkanalerna. I en tid av ökat utbyte av program mellan olika nationer och kulturkretsar behövs lokal-TV för att stärka den lokala kulturella identiteten. Utskottet vill också framhålla, såsom anförs i nämnda motion, att det är nödvändigt att finna en ny form för lokala radiosändningar som tillgodoser föreningslivets behov, men också allmänhetens tillgång till radiomediet. Utredningen om ett brett mediestöd bör därför också se på möjligheten att fördela ett sådant stöd till lokala radio- och TV-sändningar.

Vad utskottet nu anfört bör med bifall till motion Kr276 yrkandena 3–5 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *utredning om brett mediestöd*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr276 yrkandena 3–5
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. En svensk TV-lista (mom. 2)

Kenneth Kvist (v) och Mats Einarsson (v) anför:

Det finns i vårt land ett utomordentligt brett intresse för idrott. Den svenska idrottsrörelsen är också organiserad som en självständig och demokratisk

folkrörelse. Idrottsrörelsen har inga andra intressen än att dess arrangemang skall kunna följas av bredast möjliga allmänhet. Men idrotten äger också sina arrangemang och har möjlighet att ta entréavgifter av publiken eller att sälja arrangemang till massmedieföretag. Publik- och medieintäkter (mest från TV) är en viktig del av idrottens intäkter.

Som självständig folkrörelse har idrotten själv att avgöra balansen mellan de ekonomiska realiteterna och intresset av bredast möjliga spegling av ett enskilt arrangemang. Detta har i Sverige lösts på ett i allt väsentligt rimligt sätt. Svensk idrottsrörelse har skött frågan om TV-sändningars tillgänglighet ansvarsfullt och balanserat. Den är fullt kapabel att självständigt ta till vara och balansera mellan sina kort- och långsiktiga intressen utan pekpinnar i form av en s.k. TV-lista.

De problem en s.k. TV-lista skulle lösa har alltså knappast haft någon aktualitet i vårt land.

Vi är i princip emot tanken på en TV-lista som den uttrycks i EU:s TV-direktiv. Den strider mot idrotten som självständig folkrörelse, som äger att fatta beslut i sina egna angelägenheter. Den är ett uttryck för förmyndarmentalitet. Då det vid ärendets första behandling i kammaren förelåg risk för en majoritet för en lista biträdde vi en återförvisning till utskottet för vidare beredning.

Vi har fortfarande kvar våra starka principiella invändningar mot en lista – men har aktivt verkat för den kompromiss som nu blivit utskottets majoritets-text, som utesluter att den inhemska idrottsrörelsens arrangemang listas och att idrottsrörelsens ekonomiska intressen skadas. Den innebär att en lista skall begränsas till vissa stora internationella arrangemang.

Vi har kunnat delta i denna kompromiss mot bakgrund av att elitidrott och tävlingsverksamhet i vissa länder – eller genom vissa internationella sammanslutningar som IOK eller internationella förbund – är långt mer ensidigt kommersiellt bedriven än idrottstävlingar i vårt land. Risken finns därför att kortsiktiga ekonomiska intressen kan göra en insnävning av tillgängligheten via TV av vissa internationella arrangemang.

2. Förbud mot viss avkodningsutrustning (mom. 11)

Per Lager (mp) anför:

Det kan konstateras att användningen av otillåten utrustning för avkodning av krypterade TV-tjänster redan i dag är ett stort problem. Den nuvarande svenska lagstiftningen ger enligt min mening ett mycket begränsat skydd. Den innebär visserligen ett förbud mot att yrkesmässigt tillverka och sälja s.k. piratutrustning. Lagstiftningen innehåller däremot inte något förbud mot att den enskilde använder piratutrustning för olovlig avkodning av krypterade TV-tjänster. Detta har inneburit att det har blivit både riskfritt och socialt acceptabelt att använda sådan utrustning. Jag vill framhålla att flera länder, däribland Norge, Finland och Frankrike, har ett förbud även mot innehav av olovlig avkodningsutrustning. I dessa länder har ett sådant förbud visat sig minska problemen betydligt. Enligt min mening bör det därför i det pågående

arbetet med att genomföra det aktuella EG-direktivet allvarligt övervägas om
inte ett innehavsförbud också bör införas i den svenska lagstiftningen.

1998/99:KU23

1998/99:KrU2y

Ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844), m.m.

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 29 oktober 1998 beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1997/98:184 Ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844), m.m. jämte motionerna 1998/99:K1–K3, väckta med anledning av propositionen, samt motionerna 1998/99:K252, 1998/99:K323 yrkandena 7 och 13 samt 1998/99:Kr519 yrkande 11 från allmänna motionstiden.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionen i vad avser sändningstillståndet för Sveriges Utbildningsradio AB jämte motionerna 1998/99:Kr253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51 samt över den i motionerna 1998/99:Kr519 yrkande 11, 1998/99:K1, och 1998/99:K252 väckta frågan om regeringen skall utnyttja möjligheten att framställa en lista över viktiga TV-sända evenemang.

Kulturutskottet har – under förutsättning av konstitutionsutskottets medgivande – beslutat överlämna motionerna 1998/99:Kr253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51 till konstitutionsutskottet.

Utskottet

Utbildningsradions sändningstillstånd

Riksdagen beslutade våren 1996 om sändningstillstånd och sändningsvillkor för de tre public service-företagen, Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). För SVT och SR beslutades att tillståndet skulle vara femårigt och avse perioden den 1 januari 1997 – den 31 december 2001. För UR beslutades att sändningstillståndet – med hänvisning till att Distansutbildningskommittén (U1995:07) fått i uppdrag att lägga fram förslag om UR:s framtida roll inom utbildnings- och folkbildningsområdet – skulle vara tvåårigt och gälla för perioden den 1 januari 1997–den 31 december 1998 (prop. 1995/96:161, bet. 1995/96:KrU12, rskr. 1995/96:297).

Distansutbildningskommitténs betänkande Utbildningskanalen (1997:148) bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Av den nu aktuella propositionen framgår att regeringen avser att återkomma till riksdagen med anledning av kommitténs förslag.

Den parlamentariska Digital-TV-kommittén (KU 1997:06) har enligt propositionen föreslagit att UR skall beredas utrymme för digitala sändningar inom ramen för programkanalerna SVT 1 och SVT 2. UR bör – menar kommittén – erbjudas möjligheter att inom ramen för dessa sändningar utveckla nya former av produktion och samarbete. Enligt vad utskottet har inhämtat

har regeringen den 25 juni 1998 beslutat att komplettera UR:s tidigare sändningstillstånd med rätt att sända television med digital teknik.

Regeringen föreslår att tillståndet för UR att sända ljudradio och TV skall förlängas till dess att frågan om UR:s framtida verksamhet är bestämd och, enligt vad som anförs i propositionen, eventuella förslag har genomförts. Det är – anförs det – regeringens uppgift att förlänga sändningstillståndet och ange tillståndstiden. Regeringen avser att förlänga tillståndstiden med minst ett år (prop. s. 71–72).

Frågan om längden på UR:s sändningstillstånd behandlas i två motioner.

Enligt den bedömning som görs av motionärerna bakom motion Kr253 (c, v, kd, mp) kommer den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet av Distansutbildningskommitténs förslag inte att vara avslutad inom en nära framtid. Motionärerna, som erinrar om att Digital-TV-kommittén uttalat att UR även i fortsättningen bör vara en viktig del av radio och TV i allmänhetens tjänst, föreslår att UR:s sändningstillstånd skall förlängas med tre år, dvs. för tiden den 1 januari 1999 t.o.m. den 31 december 2001. Härigenom skulle en tidsmässig parallellitet med tillstånden för SVT och SR uppnås (yrkande 1). Liknande förslag framförs i yrkande 51 i motion Kr274 (mp).

Utskottet konstaterar att regeringens förslag innebär att riksdagen inte skall – som hittills varit fallet för samtliga public service-företag – besluta om någon borte tidsgräns för det sändningstillstånd som skall gälla för UR. Utskottet har vid sina överväganden funnit att det inte är lämpligt att riksdagen beslutar om ett så opreciserat bemyndigande då det gäller UR:s framtid. I likhet med vad som framförts motionsvägen har utskottet stannat för att det bör finnas en tidsmässig överensstämmelse mellan de sändningstillstånd som gäller för SVT och SR å ena sidan och UR å andra sidan. UR:s fortsatta sändningstillstånd bör således avse perioden den 1 januari 1999–den 31 december 2001. Härigenom bör UR kunna tillförsäkras bättre möjligheter till en långsiktig planering av programverksamheten. Även i övrigt bör planeringsförutsättningarna för verksamheten inom företaget kunna förbättras genom en sådan förlängning av tillståndperioden. Utskottet vill betona att vissa önskvärda förändringar av företaget – t.ex. med anledning av den pågående digitala utvecklingen – bör kunna genomföras under den med tre år förlängda tillståndsperioden och inte skjutas upp i avvaktan på kommande beslut om UR:s framtid.

Konstitutionsutskottet bör således föreslå riksdagen att med anledning av propositionen och med bifall till motionerna Kr253 (c, v, kd, mp) yrkande 1 och Kr274 (mp) yrkande 51 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om en förlängd sändningstillståndsperiod avseende tiden den 1 januari 1999 – den 31 december 2001 för UR.

Allmänhetens tillgång till viktiga TV-sända evenemang

I propositionen föreslås vissa ändringar av radio- och TV-lagen (1996:844) för att i svensk rätt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG, det s.k. TV-direktivet. Bl.a. föreslås en lagändring som möjliggör

att TV-sändningar av viktiga evenemang blir tillgängliga för en väsentlig del av allmänheten i en EES-stat.

Bakgrunden till den aktuella bestämmelsen i TV-direktivet, artikel 3 a, är en ökad tendens att företag köper sändningsrättigheter till intressanta evenemang, särskilt inom sportområdet, vilket har lett till farhågor att evenemangen till stor del kommer att sändas i krypterade betal-TV-sändningar och på så sätt kommer att vara tillgängliga endast för en begränsad del av befolkningen (prop. s. 23). Förslaget i propositionen i denna del innebär i huvudsak följande.

- En bestämmelse skall tas in i radio- och TV-lagen som gör det möjligt att säkerställa att TV-företag inom svensk jurisdiktion, som förvärvat den exklusiva sändningsrätten till ett evenemang som är av särskild vikt för samhället i en annan medlemsstat, inte får utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utesluts från möjligheten att se evenemanget i fri TV (prop. 37–38). (Begreppen ”väsentlig del av allmänheten” och ”fri TV” definieras i propositionen på s. 42–43).
- För att säkerställa att programföretag inom svensk jurisdiktion och programföretag i andra stater som är bundna av EES-avtalet inte utesluts en väsentlig del av allmänheten i Sverige från möjligheten att se evenemang i fri TV införs en bestämmelse i radio- och TV-lagen som gör det möjligt för Sverige att upprätta en lista över de evenemang, nationella eller icke-nationella, som Sverige anser vara av särskild vikt för samhället. Det finns inte någon skyldighet enligt TV-direktivet för Sverige att ha en egen lista (prop. s. 38).
- Om någon för att uppfylla sina skyldigheter erbjuder någon annan att sända evenemanget i TV skall det ske på skäliga villkor (prop. s. 37). För en bedömning av vad som kan anses vara skälig ersättning hänvisas till s. 43–44 i propositionen.

Regeringen anför i propositionen att det för närvarande inte finns behov av att upprätta en lista vare sig över sportevenemang eller andra typer av evenemang. Regeringen avser att noga följa utvecklingen och är beredd att upprätta en lista om förutsättningarna skulle ändras och ett behov av en lista skulle uppstå (prop. s. 39).

Kulturutskottet tar i det följande inte upp frågan om förslaget till lagändring i detta hänseende utan inskränker sig till att behandla den i tre motioner väckta frågan om regeringen skall använda sig av möjligheten att upprätta en svensk lista över angelägna evenemang.

Förslaget i motion K1 (c) syftar till att en svensk lista skall upprättas och att riksdagen skall ha möjlighet att uttrycka vilka evenemang som bör vara aktuella att föra upp på listan. I motionen nämns en rad sportevenemang, bl.a. OS, VM och EM i fotboll, VM i ishockey och VM i friidrott som enligt motionärerna bakom motionen torde komma i fråga i sammanhanget.

Två motionsförslag syftar till att riksdagen skall uttala att regeringen inte skall upprätta en lista av angivet slag. Enligt motionärerna bakom motion

Kr519 (m) skulle upprättandet av en sådan lista vara principiellt förkastligt eftersom det innebär att man tar ifrån idrotten förfoganderätten över idrottsrörelsens egna arrangemang. Införandet av en lista skulle även medföra sämre ekonomiskt utbyte för berörda förbund och föreningar, vilket i sin tur försämrar förutsättningarna för den idrottsliga kvaliteten (yrkande 11).

Motionärerna bakom motion K252 (m) framhåller att försäljning av TV-rättigheter utgör en central intäktskälla för vissa idrotter. Det finns – anför motionärerna – inte något i EU:s TV-direktiv som tvingar den svenska regeringen att upprätta en svensk lista. Regeringen bör – anför det – av hänsyn till idrottens intäktsmöjligheter avstå från att upprätta en svensk lista.

Utskottet konstaterar att tillgången till TV-program alltså varierar kraftigt i Sverige. Många hushåll har endast tillgång till de tre markbundna kanalerna, SVT 1, SVT 2 och TV 4. Vidare är utskottet medvetet om att det inom idrottsrörelsen på sina håll finns ett motstånd till att en lista upprättas över idrottsevenemang. Utskottet har emellertid vid sin bedömning av propositionen och de olika motionsförslagen kommit fram till att allmänhetens tillgång till program av den nu aktuella programtypen inte får riskera att begränsas. Utskottet vill framhålla att sådana program inte endast avser sändning av idrottsevenemang. Lika viktigt är allmänhetens tillgång till andra angelägna evenemang, t.ex. inom kultursektorn. Således talar främst rättviseskäl för att det är angeläget att regeringen ges möjlighet att upprätta en lista över viktiga evenemang, däribland sportevenemang, som bör kunna ses av praktiskt taget hela befolkningen. Utskottet konstaterar vidare att kulturministern – sedan propositionen lämnades till riksdagen – i en frågestund i riksdagen uttalat att regeringen kommer att upprätta en lista över sportevenemang (prot. 1998/99:6).

Kulturutskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion K1 (c) och med avslag på motionerna Kr519 (m) yrkande 11 och K252 (m) godkänner vad kulturutskottet har anfört.

Stockholm den 5 november 1998

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Björn Kaaling (s), Agneta Ringman (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Peter Pedersen (v), Dan Kihlström (kd), Gunnar Hökmark (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lars Wegendal (s), Roy Hansson (m) och Kenth Skårvik (fp).

1. Utbildningsradions sändningstillstånd

Lennart Fridén, Jan Backman, Gunnar Hökmark och Roy Hansson (alla m) anser att avsnittet som börjar med "Utskottet konstaterar att regeringens" och slutar med "för UR" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid sina överväganden kommit fram till att det inte är lämpligt att – som föreslås i de aktuella motionsyrkandena – riksdagen skall besluta att UR:s sändningstillstånd skall fortsätta att gälla för de kommande tre åren 1999 – 2001.

Utskottet anser i stället – i likhet med regeringen – att det är lämpligare att regeringen får ett tidsmässigt opreciserat bemyndigande som innebär att programföretagets sändningstillstånd kan förlängas till dess frågan om programföretagets framtida verksamhet är bestämd. Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen anger att den avser att förlänga tillståndstiden med minst ett år. Detta utskottets ställningstagande innebär att riksdagen inte binder regeringen i denna fråga. Frågan om UR:s framtid torde inom övergående framtid på nytt bli föremål för riksdagens överväganden.

Konstitutionsutskottet bör således föreslå riksdagen att med bifall till propositionen avslå motionerna Kr253 (c, kd, mp, v) yrkande 1 och Kr274 (mp) yrkande 51.

2. Allmänhetens tillgång till viktiga TV-sända evenemang

Lennart Fridén, Jan Backman, Gunnar Hökmark och Roy Hansson (alla m) anser att avsnittet som börjar med "Utskottet konstaterar att tillgången" och slutar med "har anfört" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning skulle upprättandet av en svensk lista över angelägna TV-sända program framför allt innebära ett skadligt ingrepp i idrottsrörelsens förfoganderätt över rörelsens egna arrangemang. En lista skulle vidare troligen även försämrade enskilda idrottsförbunds och idrottsföreningars möjligheter till intäkter då det gäller försäljningen av TV-rättigheter. Utskottet konstaterar att någon analys av de ekonomiska konsekvenserna för idrottsrörelsens del inte har gjorts. Vidare är risken för att stora idrotts-evenemang förläggs till andra länder i stället för till Sverige inte analyserad. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen skall uttala att regeringen inte bör upprätta en lista över idrottsevenemang.

Det anförda innebär att riksdagen bör bifalla motionerna Kr519 (m) yrkande 11 och K252 (m) samt avslå motion K1 (c).

Särskilt yttrande

Lennart Fridén, Jan Backman, Gunnar Hökmark och Roy Hansson (alla m) anför:

Vi erinrar om att UR producerar program för public service-verksamheten, vilket innebär att SVT och SR använder licensmedel för verksamheter som andra medie- och utbildningsföretag skulle kunna bidra till. Mot denna bakgrund har vi i motion K323 (m) föreslagit att UR skall utbjudas till försäljning. Denna motion behandlas av utskottet vid ett senare tillfälle.

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 10 § radio- och TV-lagen (1996:844) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.
10 §¹

Den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten till en TV-sändning från ett svenskt eller utländskt evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället får inte, om han sänder evenemanget, utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utesluts från möjligheten att i fri TV se evenemanget i direktsändning eller, om det finns saklig grund till det, med en mindre tidsförskjutning. De evenemang som avses är sådana som inträffar högst en gång om året och som intresserar en bred allmänhet i Sverige.

Om Europeiska kommissionen genom en underrättelse i Europeiska gemenskapernas officiella tidning har förklarat att ett evenemang är av särskild vikt för samhället i en annan EES-stat, får den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten att sända evenemanget till den staten inte, om han sänder evenemanget, utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utesluts från möjligheten att se evenemanget i fri TV på ett sätt som närmare anges i underrättelsen.

Om någon för att uppfylla skyldigheten enligt första stycket erbjuder någon annan att sända evenemanget i TV skall detta göras på skäliga villkor.

Om någon för att uppfylla skyldigheten enligt första eller andra stycket erbjuder någon annan att sända evenemanget i TV skall detta göras på skäliga villkor.

Föreskrifter om verkställigheten av första stycket meddelas av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

¹ Senaste lydelse 1998:1713.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motioner med anledning av propositionen	1
Motioner från allmänna motionstiden.....	2
Yttrande från kulturutskottet.....	4
Utskottet	4
En svensk TV-lista.....	4
Ärendet.....	4
Propositionen	4
Motionerna	7
Kulturutskottets yttrande	8
Utskottets bedömning.....	8
Grundläggande principer för fria medier	9
Motionerna	9
Bakgrund.....	10
Gällande regler	10
Tidigare riksdagsbehandling.....	11
Utredningar m.m.....	12
Utskottets bedömning.....	13
Medieägandet.....	13
Motionen	13
Bakgrund.....	13
Gällande regler	13
Kommittén om lagstiftning om mediekoncentration	14
Tidigare riksdagsbehandling.....	14
Utskottets bedömning.....	14
Digital TV	15
Motionerna	15
Bakgrund.....	16
Allmänt.....	16
Tidigare riksdagsbehandling.....	17
Utskottets bedömning.....	18
Digital radio	18
Motionen	18
Bakgrund.....	18
Allmänt.....	18
Tidigare riksdagsbehandling.....	19
Utskottets bedömning.....	19
Regional och lokal TV	20
Motionerna	20
Bakgrund.....	20
Allmänt.....	20
Tidigare riksdagsbehandling.....	21

Utskottets bedömning.....	22
Det s.k. riksförbudet i närradion	23
Motionen	23
Bakgrund	23
Gällande regler	23
Tidigare riksdagsbehandling.....	23
Utskottets bedömning.....	23
Förbud mot viss avkodningsutrustning	24
Motionerna	24
Bakgrund	25
Gällande regler	25
EG-direktiv om rättsligt skydd för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång.....	25
Tidigare riksdagsbehandling.....	26
Utskottets bedömning.....	26
Användande av s.k.V-chip	27
Motionen	27
Bakgrund	27
Gällande EG-rätt.....	27
Tidigare riksdagsbehandling.....	28
Utskottets bedömning.....	28
Mediemyndighet	28
Motionen	28
Bakgrund	28
Allmänt.....	28
Tidigare riksdagsbehandling.....	29
Utskottets bedömning.....	29
Utredning om brett mediestöd.....	29
Motionen	29
Bakgrund	30
Brett mediestöd.....	30
Funktionshindrades tillgång till medier	30
Konstitutionsutskottets bedömning	32
Distribution av tidningar och tidskrifter.....	32
Motionen	32
Bakgrund	33
Utskottets bedömning.....	33
Hemställan	34
Reservationer	35
1. Bestämmelse om en svensk TV-lista (mom. 1).....	35
2. En svensk TV-lista (mom. 2)	36
3. Grundläggande principer för fria medier (mom. 3).....	37
4. Ägarbegränsningar (mom. 5)	37
5. Digital TV (mom. 6)	38
6. Digital TV (mom. 6)	39
7. Digital radio (mom. 7)	39
8. Regionala koncessioner genom auktionsförfarande (mom. 8)	40
9. Det s.k. riksförbudet i närradion (mom. 10).....	40

10. Utredning om brett mediestöd (mom. 14).....	41	1998/99:KU23
Särskilda yttranden	41	
1. En svensk TV-lista (mom. 2)	41	
2. Förbud mot viss avkodningsutrustning (mom. 11)	42	
Bilaga 1 Propositionens lagförslag	44	
Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)	44	
Bilaga 2 Kulturutskottets yttrande	55	
Bilaga 3 Av utskottet framlagt lagförslag	59	
Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)	59	